

ilke

AYLIK İNCELEME YORUM BELGE DERGİSİ

*TSİP I. Kongresi Yapılırken

*SBKP 25. Kongresi ve
Brejnev'in Konuşması

*Enternasyonal Gençlik
Hareketinin Kökenleri

*III. ENTERNASYONAL

TÜSTAV

Cilt 5/Sayı 27
1976 Mart

İÇİNDEKİLER

TSİP I. Kongresi yapılırken / İLKE	3
MC'nin bir Yılı Biterken / R. Evren	5
SBKP 25 inci Kongresi Yapıldı / İLKE	21
Leonid Brejnev'in Konuşması /	25
Demokratik Merkezîyetçilik / P.A. Rodionov	33
Enternasyonalist Gençlik Hareketinin Kökenleri / V. Pirivalov ...	47
Kapitalist Ülkeler İşçi Sınıfının Tekelci Kapitalizme Karşı	
Mücadele Sorunları / Helmuth Kolbe	56
III. Enternasyonal	73

Sahibi: Oya Baydar / Sorumlu Yazışleri Müdürü: İlker Demir / Yazışma ve havale adresi: P.K. 71, İstanbul / Yönetim ve Dağıtım adresi: Cağaloğlu Başmusahip Sokak Tan Apt. 10/11 İSTANBUL / Abone şartları: Yıllık 100, altı aylık 50 lira. Dış ülkeler için iki katıdır / Dizgi - Baskı: İshak Basımevi 27 73 37 / İlan: Tam sayfa 500 lira. Diğer ilanlar santimi 25 lira / Basıldığı tarih: 20 Mart 1976.

TSİP

I. KONGRESİ

YAPILIRKEN

İLKE

Türkiye Sosyalist İşçi Partisi I. Kongresi 21-24 Mart tarihleri arasında yapılacak. Sosyalist hareketimizin eriştiği bugünkü düzeyde ve sosyalist birliğin gündeminin bir hayli kabarık olduğu bu aşamada, TSİP I. Kongresi daha bir önemlilik kazanıyor.

Kitle Gazetesinde yayınlanan TSİP Program Taslağı ve yine Kitle'de yansıyan parti görüşlerinin ışığında, bu kongre her bakımdan sosyalist harekete yeni katkılar getireceğı benzemektedir.

Özellikle Program Tasarısı; işçi sınıfı biliminin emrettiğı bazı temel ilkeleri yansıtmayı, ve bunun tasarı'ya öz ve biçim bakımından geçirilmesi açısından dikkati çekmektedir.

Öte yandan, gerek kongreye sunulacak Genel Yönetim Kurulu Raporu'nda, gerekse oluşacak kongre karar taslaklarında, işçi sınıfı sosyalistlerinin, eleştiri - özeleştiri ilkesi ve yine işçi sınıfı sosyalistlerinin iki kongre arasındaki taktik hedeflerini belirlemesi, sosyalist hareketimize yeni perspektifler getirmektedir.

İLKE'nin çıkışından bu yana savunduğı görüşlerle büyük ölçüde izdüşen bu üslup, «birlik» sorununun yinelenmesinin gerektiğı bir ortamda sevindiricidir.

Bu bakımdan İLKE, önümüzdeki sayılarında bu konuları derinlemesine irdeleyecek ve TSİP I. Kongresinin sonuçlarına, alınan kararlara sayfalarını açmaktan kıvanç duyacaktır.

MC'NİN BİR YILI BİTERKEN

Refik EVREN

Mart ayının sonlarına doğru Milliyetçi Cephe iktidarının birinci yılı tamamlanacak.

Bir yıllık MC iktidarının tablosu, emperyalizme bağımlı bir az gelişmiş kapitalist ülkedeki bunalımın ve egemen sınıfların açmazının en canlı belgesidir.

EGEMEN SINIFLARIN BUNALIMI VE 12 MART'IN 5. Cİ «YILDÖNÜMÜ» :

Esasen, hem içteki sınıf mücadelesinin yükselmesine bağlı olarak hem de dünya sosyalist sistemi, uluslararası işçi sınıfı hareketi ve ulusal kurtuluş hareketi bütünlüğünün, yani dünya devrimci sürecinin emperyalizmi geriletip, kapitalist sistemin krizini ve emperyalistlerarası çelişkileri derinleştirmesinin bir sonucu olarak Türkiye'deki egemen sınıfların bunalımı 1960'lar sonundan başlayarak giderek yoğunlaşmaktadır. Bu olgunun tartışılmaz biçimde yüzeye vurduğu ilk somut olay 1969'da % 60 gibi yüksek bir oranda yapılan devalüasyon ve bu

ekonomik yapı üzerinde, 1969 seçimlerinden sonra kurulan hükümette büyük sermayeyi temsil etmeyen bir kısım temsilcileri Demirel'in kabineden çıkarması, sonra da AP içinde «dosyalı muhalefetin» başlatılması, 1970 bütçesinin meclisten geçmemesi, Demirel'in BP'den mebus satınalarak zar zor güven oyu alması, sonra da DP'nin kurulması vb.'dir.

12 Mart rejiminin faşist terörü, devrimci-demokratik hareketi kalla, zulümle bastırma çabalarına rağmen, ne emekçi halk hareketini (sosyal muhalefeti) geriletebildi, ne de hakim sınıflar arasındaki krizi indirip, çelişkileri yumuşatabildi. Tekelci sermaye, diğer burjuva kesimler ile sair egemen zümreler üzerindeki otoritesini bir ölçüde artırabildi, ama bu olgu hakim sınıflar arasındaki çekişmelerin şiddetlenmesine yol açtı. Çelişkiler 1970 başlarında tekelci sermaye ile diğer egemen sömürücü zümreler arasında kristalleşirken, 12 Mart döneminde ve özellikle 12 Mart'tan çıkışta, tekelci oligarşi içinde de ciddi çıkar çekişmeleri sürüşmeleri başgösterdi. 14 Ekim'den sonra bu çelişkiler gitgide belirginleşti, ayrı finans grupları, ayrı siyasal tercihler ve formüller, hattâ ayrı ekonomi politikaları göstermeğe başladılar.

Öte yandan kapitalizmin hakim üretim biçimi olduğu ve ülke ekonomisini kapitalizmin kontrol ettiği Türkiye'de sömürü içinde, işçilerin bıraktığı artı-değer — bir ileri kapitalist ülkedeki kadar olmamakla birlikte gene de — ekonominin can damarı, egemen tekelci sermayenin başlıca sömürü kaynağıdır, varlığının biricik teminatıdır. 1960'ların ikinci yarısında işçi sınıfının — esas olarak ekonomik ve demokratik planda da olsa — yükselen sınıf mücadelesi, egemen sınıflar bunalımının birincil nedenidir. İşçi sınıfı özellikle 1960'ların ikinci yarısında artı-değer oranını yükseltmemek için giderek sertleşen ve yaygınlaşan bir ekonomik mücadele vermiştir. 12 Mart faşist diktası başlıca işçi sınıfının sınıf mücadelesini hedef almıştır. Sıkıyönetimin İstanbul, Ankara, İzmir dışında Eskişehir, Kocaeli, Sakarya, Zonguldak, Adana gibi önemli sanayi merkezlerinde ağırlık kazanması bunun en somut kanıtıdır. Ayrıca 12 Mart'ta da hayat pahalılığı (fiyatlar) 1971'de % 12, 1972'de ise % 19, 1973'de % 22 artarken reel işçi ücretlerinin 1971'de % 5,5 ve 1972'de ise % 5,6 azaldığını gözönünde tutarsak 12 Mart rejiminin en şiddetli 2 yılında, en ufak bir liberalleşmeye bile göz yummadığı ilk 2 yılda, artı-değer oranının ne denli büyüdüğünü görürüz... Kapitalist sınıf ve bunun egemen kesimi tekelci burjuvazi, işçi sınıfının sadece nisbi yoksullaşmasını hızlandırmamış, aynı zamanda zorbalık yoluyla işçi sınıfının mücadelesini bastırarak mutlak yoksullaşmayı da sağlamıştır. Oysa işçilerin mutlak yoksullaşması kapitalist krizin had safhasında (doruk noktasında) kaçınılmaz olan yani alt-üstlük duru-

munun, *devrimci durumun* (devrimin objektif koşullarının) varolduğu dönemlere özgü bir olgudur. Mutlak yoksullaşmanın iki belirgin göstergesi vardır: 1) işçi ücretleri *reel* olarak azalır, 2) Had kriz yaşayan burjuvazi kitle halinde tenkisata (işçi çıkarmaya) gider, zaten varolan — küçük köylülerin mülksüzleşip, yoksullaşması ve sanayide yeterince istihdam alanı bulamadığı için proleterleşmemesi sonucunda zaten mevcut olan — işsiz emekçi kalabalıklarına, bu kez işlerini kaybetmiş yüzbinlerce ve yüzbinlerce proleter de katılarak korkunç işsiz orduları, Marx'ın Lazar yığınları (orduları) dediği yoksul kalabalıklar oluşur.

12 Mart döneminde yerli kapitalizm bu denli keskin bir kriz içinde olduğundan değil fakat faşist zorbalığın sınıf mücadelesini geriletme çabası nedeniyle, burjuvazi geçici bir süre emeline ulaşmış artı değer oranını yüksek tutabilmiştir. Ama bu olgu kalıcı olmamış emekçi halk muhalefetinin ve sosyal hoşnutsuzluğun daha da büyümesine yol açmıştır. Ayrıca emekçi halk hareketini sindirmek amacıyla 12 Mart faşizmini getirenler, 12 Mart'tan çıkışta, egemen sınıfların çok daha büyük yaralar aldıklarını görmüşlerdir. 14 Ekim emekçilerin demokratik ve anti-faşist özelemlerinin *bir* yansımasıdır. Bunu izleyen dönemde, egemen sınıflar aylar süren bir hükümet krizi, sonra bir CHP-MSP hükümeti, tekrar aylar süren bir hükümet bunalımından geçerek zar zor MC iktidarına varmışlardır. Ama aşağıda da göreceğimiz gibi, bugün emekçi yığınların halk düşmanı MC topluluğuna nefreti artarken, egemen sınıfların geniş bir kesimi de MC'den memnun değildir. Halkın yükselen demokratik hareketi karşısında gerilemek ve reformcu, hiç değilse liberal bir yol eğilimi taşımak zorunda kalmışlardır.

Öte yandan burjuvazi 12 Mart rejiminden çıkmak durumunda kaldıktan sonra işçi sınıfı mücadelesi 1973 yazındaki yaygın grevlerden başlayarak hızla yükselmiş, 1974 Haziran'ında İskenderun'daki büyük işçi direnişi patlak vermiş, hatta Türk-İş'e bağlı bazı işyerlerinde bile grevler başlamışken o yaz yeniden ilan edilen sıkıyönetim işçi sınıfına ve emekçi halka, işçi sınıfının mücadelesine baskı uygulamıştır. Böylece özellikle tekeli burjuvazi bir yıl süreyle gene grev yasakları koyarak, demokratik direnişleri bastırarak işçi sınıfı üzerindeki egemen çıkarlarını artırmıştır. Ama bütün bunlar da ne sıkıyönetimi sürekli kılmağa, ne de emekçilerin demokratik siyasal mücadelesini engellemeğe yetmemiştir. Özellikle işçi sınıfının mücadelesi gitgide güçlenmektedir.

Bugün egemen sınıflar kendi açılarından «istikrarlı» bir yönetim kuramaz durumdadırlar. Aralarında sömürüden pay alma kavgası kızışmıştır. Tekelci oligarşi içinde bile Amerikancı faşist ya da ortak Pazarıcı sosyal demokrat yöntemler ayrı ayrı finans gruplarını temsilen karşı karşıya gelmiştir. Özetle egemen sınıfların bunalımı derinleşerek

sürmektedir. Bu bunalıma bağlı olarak egemen sınıflar, AP-MSP-DP-CGP-MHP ve sosyal demokrat CHP yönetimi gibi, ikisi büyük, ikisi orta boy, 2'si küçük 6 burjuva partisine bölünmüştür; hükümet krizleri, ekonomik-politik açmazları giderek büyümektedir.

ANTI FAŞİST MÜCADELE KİTLELERE YAYILMAKTADIR :

MC iktidarının bir yılı, tüm MC iktidarı dönemi daha şimdiden Türkiye tarihine kapkara ve kanlı bir leke olarak geçmiştir.

● MC iktidarı onlarca devrimci ya da yurtsever genci resmi veya gayri resmi faşist kuvvetler aracılığıyla katletmiştir.

● MC iktidarı başta işçi sınıfımızın ve tüm emekçi halkımızın demokratik-siyasal mücadelesini bastırmak için burjuva despotizmini azdırmış, egemen sınıf zorbalığını emekçiler üzerinde yoğunlaştırmıştır.

● MC iktidarı kitle hareketlerinin üzerine silahlı ve kanlı bir şekilde saldırmış Burjuva terörünü kendisine tek araç edinmiştir.

● MC iktidarı yüzlerce sosyalist ya da yurtseveri zindanlara tıkamış. Sadece işçi sınıfı sosyalizmi üzerinde değil, geniş anti-emperyalist, anti-faşist çevreler üzerinde de istibdat kurmağa çalışmıştır.

● MC iktidarı tüm halkın siyasal hak ve özgürlüklerini, demokratik taleplerini zorbaca bastırmak ve kısıtlamak için elinden geleni yapmıştır.

● MC iktidarı Doğu'daki emekçi halkın demokratik özlemlerine karşı ulusal baskıyı, asimilasyon politikasını ve ırkçı-şoven uygulamaları yoğunlaştırmıştır.

Bir yıllık MC iktidarının karakteristiği budur. Fakat AP'nin başını çektiği, MHP'nin kiralık-profesyonel katil çetelerinin sivil vurucu güç olarak kullanıldığı, ve egemen sınıfların baskı aracı olan militarist-bürokratik mekanizmanın, bütünsel üst yapı aygıtının, beyaz terörist karakterinin güçlendirildiği MC iktidarının tüm çabaları ve «kudreti» ne işçi sınıfını geriletmeğe, ne emekçi sınıflar mücadelesini bastırmağa ne de egemen sınıflar arasındaki çelişkileri çözmeğe yetmemiştir. Tam tersine ekonomik kriz ve egemen güçler bunalımı keskinleşmiş, emekçi halkımızın anti-faşist bilinci ve tepkisi son bir yıl içinde hem nitelik olarak gelişmiş, hem de tüm yurt sathına yayılmıştır. O kadar ki, kontrgerilla şeflerinin şefi 12 Ekim seçim çalışmalarında her gittiği yerden, özellikle işçi semtlerinden kovulmuş, çocuklar tarafından bile yuhalanmıştır... Artık köylüler bir treni durdurup içindeki faşist-ülkücü ko-

mandoları dövmektedirler. Artık AP sözcüsü olarak Meclis kürsüsüne çıkan bir kiralık cellatın köpekliği yurtsever ve anti-faşist milletvekilleri tarafından yüzüne vurulmakta ve ilerici parlamenterlerden sadece «köpek» lakabını almakla kalmayıp, dayak bile yemekte ve konuşamaz hale gelmektedir.

Artık anti-faşist mücadele üniversite sınırlarını aşmış, bu mücadelenin biricik öncüsü olan işçi sınıfına, oradan da emekçi yığınlara yayılmıştır. Yani anti-faşist mücadele artık kitlelere malolmuştur.

Kitleler 1 yılı aşkın zamandır İstanbul-Ankara-İzmir ve Adana'dan, Artvin'e kadar yurt sathında faşistlere karşı mücadele etmekte, faşistlere hakettikleri cevabı vermektedir.

MC iktidarı bugün egemen tekelci oligarşinin güçlü ve geniş kesimlerince bile desteklenmemektedir. MC'nin sınıfsal dayanağını ve yabancı-yerli tekelci güçler arasındaki çıkar kavgasındaki yerini anlayabilmek için sık sık tekrarladığımız bazı noktaları bir kez daha hatırlatmağı uygun buluyoruz.

MC'NİN ZAYIFLAYAN SINIFSAK DAYANAĞI VE TEKELCİ ÇELİŞKİLER :

MC iktidarı kurulduğu sırada da tekelci sermayenin geniş bir desteğini sağlamış değildi. O sıralarda bilindiği kadarıyla İzmir, Adana ve Ankara'nın büyük sermaye gruplarının desteğini sağladı. Büyük burjuvazinin bu kesimi yerli tekelci sermaye içindeki daha geri kesimleri teşkil ediyordu. Şöyle ki, MC'nin kurulmasında önemli rol oynayan başlıca büyük sermaye grupları Akbank, DYO ve tekstil işverenleri olmuştur. İş Bankası ve Koç grubunun başını çektiği daha ağırlıklı kesimler ise önce CHP-AP koalisyonu, o olmazsa iyice ehlileşmiş, kendi içindeki sol kanadı etkisizleştirmiş sağ sosyal demokrat CHP iktidarını yeğliyorlardı.

Tekelci sermaye içindeki bu ayrılığın şüphesiz ki, ekonomik bir temeli vardı. Başını Koç'un çektiği Marmara'nın büyük finans grupları, sanayi bakımından en palazlanmış ve bu bakımdan Türkiye'de en güçlü tekelci gruplardır. Bunlar genellikle dayanıklı tüketim malları üretiyorlar ya da ürünlerinin rekabetten fazla etkilenmeyen ve depolarda üretim fazlası biriktirmeyen veya dayanıklı tüketim malları sanayi için işlenmiş montaj malzemesi imal eden sanayi dallarında önde giden, yani Türkiye'nin güdük sanayiinin en gelişkin dallarını kontrol-ları altında tutan, ayrıca devlet kapitalizmi kalıntılarından, devletin

ekonomik kurumlarından ve kredilerinden en çok yararlanan, devletin üretim ve mali faaliyetiyle en yakın ilişkisi ve ortak yatırımları olan en palazlanmış finans gruplarıdır.

MC'yi destekleyen teknelci gruplar ise bu avantajların ve imkânların çoğuna sahip değildir. Bunlar arasında en gelişkini olan Akbank-Sabancı grubu, birçok sanayi tesislerinin sahibi bulunmasına rağmen en kârlı üretim dallarından, dayanıklı, tüketim malları üretiminden uzaktır. Yakın yıllara kadar başlıca tekstil, margarin yağ vb. gibi tarıma dayalı sanayi üretimi yapan bu grup yeni yeni lastik-plastik, çimento, kimyasal (sentetik) üretim üniteleri edinmiştir.

Koç ve Sabancı gibi iki ana finans grubunu karşılaştırdığımızda, Koç'un metale dayalı sanayi üretimindeki büyük ağırlığına karşılık, Sabancı Holding grubunun bu alanda çok geri kaldığını (sadece bir termo-mekanik sanayi şirketi (Temsal) ile bir traktör montaj firması (donatsa) dışında metalik üretim yapmadığını) göz önünde bulundursak, bugün teknelci gruplar arasındaki kıyasıya mücadelenin nedenini, ve silah-motor sanayii konusundaki büyük kavganın içyüzünü daha iyi anlarız.

Türkiye'de teknelci sermaye içindeki kavgayı ve çıkar çatışmasının nedenini daha iyi kavramak için Koç ve İş Bankası grubuyla, Sabancı ve Akbank grubunun sahip oldukları yatırım ve ortaklıkları kısaca tekrarlamakta yarar görüyoruz.

Koç Grubu Sınai Yatırım ve Ortaklıkları: Al-iç, Ansan, Arçelik, Türk General Elektrik, Bekoteknik, Bozkurt, Bürosan, Cedko, Döktaş, Ersu, İzocam, Kav, Metaş, Pınar süt (büyük hissesi Yaşar Holding'in), Simko, Simtel, Tat Konserve, Türk Demir Döküm, Türk Siemens Kablo, Türkay, Beldesan, Mako, Otosan, Eaton Yale, Cam Elyaf, Oto Yol, Kar-san, Tofaş, Ankara Gaz, AYGaz, Mobilgaz, Derosol, Bursagaz, Gazal.

Koç Holding'in özellikle Koç Bankası ile yakın ilişkileri ve ortaklıkları vardır. Ayrıca Türkiye Sınai Kalkınma Bankası da Koç Holding için önemli bir dolaylı araçtır.

Sabancı Holding'in Sınai Yatırım ve Ortaklıkları: Pilsa, Temsa, Plassa, Kordsa, Donatsa, İslon, Bossa, Sasa, Teksa, Morsa, Yağ'sa, Çimsa, Akçimento, Yünsa, Olmuk, Akkardan.

Bununla birlikte Sabancı Holding'in içiçe olduğu banka Akbank'tır. Sabancı ailesi, Akbank'ın yüksek olmayan belli hisselerle katıldığı iştiraklerde *dolaylı olarak* hisse sahibi olduğu — Türkiye çapında — büyük sayılabacak sınai kuruluşlar da vardır (çelik halat, Nasas Alimün-yum, Karadeniz Bakır, Ereğli Demir Çelik, Oto Yol, İstanbul Oto, Çu-

kurova Elektrik gibi...).

Bu sınaî yatırımlardan da görüldüğü gibi koç grubunun başını çektiği finans çevreleri Türkiye'de sanayinin gelişkin kesimlerini kontrol etmektedirler.

Ticari Şirketlere Gelince:

Koç Grubunun Ticari Firmaları veya Ortaklıkları: Ak-yak, Beko, Bürokur, Koç Burroughs, Kofisa, Koçtaş, Tekiz, Koç Yatırım ve Pazarlama, Merkez Ticaret, Porsuk, Ram, Tam Sigorta, Tataş, Bursa Oto, Ege-mak, Opar, Ormek, Otokoç, Royal Tevzi, Setur Oto, Standart Belde, Tofaş Oto, Tormak.

Sabancı ve Akbank Grubunun Ticari Firma ve Ortaklıkları: İnşaat Mâlz. Ltd. Şti., Tekstil Ticaret, Exsa, Sapek, Teksa, Marsa, Çimsa, Olmuk, Akkardan.

Böylece Koç'un başını çektiği ve İş Bankası ile gelişkin ilişkileri olan, Marmara grubu diyebileceğimiz tekeli çevreleri ile, Sabancının başını çektiği ve Akbank'la içiçe geçmiş olan, Çukurova grubu diyebileceğimiz tekeli çevreler arasındaki fark — ve dolayısıyla çıkar çatışması — adı geçen bankaların sanayi ve ticaret şirketlerinin Türkiye kapitalizmindeki yerini bilen bir göz için yeterlidir. Salt bu isimleri saymakla bile anlaşılır.

Koç Holding'in 1973 yılı hakkında sadece *kendi verdiği* rakamlara göre Koç Holding'in direkt yatırımlarının sermaye toplamı 484,8 milyon lira, toplam iştirak kârları ise 103,4 milyon liradır. 1973'de iştiraklerine verdiği krediler 177,1 milyon TL, Koç Holding'in 1973'de kendi sermayesi ve kredileriyle kontrol ettiği iştiraklerin sermaye ve ihtiyatları 2,1 milyar liradır (unutmamak gerekir ki bu sadece Holding'in kendi açıkladığı (yani vergiye tabi) rakamlardır. Gerçek rakamların ne olduğu ise bilinmemektedir. Gene 1971-73'ün Koç Holding rakamlarına göre, kuruluşun sermayesi 3 yılda % 115,8 (evet üç yılda iki katından fazla) iştirak kârları ise % 143,9 (yani üç yılda iki buçuk misli) artmıştır.

Öte yandan Sabancı Holding'in hisse sahibi olduğu şirketlerin (iştiraklerin) toplam sermayesi 1973'de 1,4 milyar TL'yi aşıyordu.

Bu bilgilerin incelenmesi gösterir ki, Türkiye çapındaki iki dev mali imparatorluk Koç Ailesi ile Sabancı Ailesine aittir. Bunlardan birincisi hem direkt sermaye bakımından, hem de iştirakleri (ortaklıkları) nın toplam sermayesi, cirosu ve kârı bakımından hayli üstündür. Çünkü özel sektörün elindeki sanayi ünitelerinin en gelişkin köşe baş-

kurova Elektrik gibi...).

Bu sınaî yatırımlardan da görüldüğü gibi koç grubunun başını çektiği finans çevreleri Türkiye'de sanayinin gelişkin kesimlerini kontrol etmektedirler.

Ticari Şirketlere Gelince:

Koç Grubunun Ticari Firmaları veya Ortaklıkları: Ak-yak, Beko, Bürokur, Koç Burroughs, Kofisa, Koçtaş, Tekiz, Koç Yatırım ve Pazarlama, Merkez Ticaret, Porsuk, Ram, Tam Sigorta, Tataş, Bursa Oto, Ege-mak, Opar, Ormek, Otokoç, Royal Tevzi, Setur Oto, Standart Belde, Tofaş Oto, Tormak.

Sabancı ve Akbank Grubunun Ticari Firma ve Ortaklıkları: İnşaat Mâlz. Ltd. Şti., Tekstil Ticaret, Exsa, Sapek, Teksa, Marsa, Çimsa, Olmuk, Akkardan.

Böylece Koç'un başını çektiği ve İş Bankası ile gelişkin ilişkileri olan, Marmara grubu diyebileceğimiz tekelci çevreleri ile, Sabancının başını çektiği ve Akbank'la içiçe geçmiş olan, Çukurova grubu diyebileceğimiz tekelci çevreler arasındaki fark — ve dolayısıyla çıkar çatışması — adı geçen bankaların sanayi ve ticaret şirketlerinin Türkiye kapitalizmindeki yerini bilen bir göz için yeterlidir. Salt bu isimleri saymakla bile anlaşılır.

Koç Holding'in 1973 yılı hakkında sadece *kendi verdiği* rakamlara göre Koç Holding'in direkt yatırımlarının sermaye toplamı 484,8 milyon lira, toplam iştirak kârları ise 103,4 milyon liradır. 1973'de iştiraklerine verdiği krediler 177,1 milyon TL, Koç Holding'in 1973'de kendi sermayesi ve kredileriyle kontrol ettiği iştiraklerin sermaye ve ihtiyatları 2,1 milyar liradır (unutmamak gerekir ki bu sadece Holding'in kendi açıkladığı (yani vergiye tabi) rakamlardır. Gerçek rakamların ne olduğu ise bilinmemektedir. Gene 1971-73'ün Koç Holding rakamlarına göre, kuruluşun sermayesi 3 yılda % 115,8 (evet üç yılda iki katından fazla) iştirak kârları ise % 143,9 (yani üç yılda iki buçuk misli) artmıştır.

Öte yandan Sabancı Holding'in hisse sahibi olduğu şirketlerin (iştiraklerin) toplam sermayesi 1973'de 1,4 milyar TL'yi aşıyordu.

Bu bilgilerin incelenmesi gösterir ki, Türkiye çapındaki iki dev malî imparatorluk Koç Ailesi ile Sabancı Ailesine aittir. Bunlardan birincisi hem direkt sermaye bakımından, hem de iştirakleri (ortaklıkları) nın toplam sermayesi, cirosu ve kârı bakımından hayli üstündür. Çünkü özel sektörün elindeki sanayi ünitelerinin en gelişkin köşe baş-

larını tutmuştur. Bununla birlikte direkt ve dolaylı yatırımları 1,5 milyara yaklaşmakta olan Sabancı imparatorluğunu da küçümsememek gerekir, Türkiye'nin ikinci büyük finans kapital grubudur.

İLKE'nin 1974 Haziran ve Ağustos sayılarında yayınlanan bir incelemeden buraya aktardığımız bu kısa bilgiler bize yerli tekelci sermayenin bugün karşılaştığı yatırım ve pazar tıkanıklığı karşısında niçin bu kadar kıyasıya bir ekonomik ve politik mücadelelerinin devam ettiğini ve yerli (!) silah-motor sanayii konusunda yabancı tekellerin yanı sıra bu iki yerli mali imparatorluğun Türkiye oligarşisine düşen kemikten, aslan payını kapmak için ne denli cehennemi bir yarışa giriştiklerini göstermeye yeter sanırız.

Yerli tekelci sermaye arasındaki tüm çıkar çekişmelerinin bu iki imparatorluk arasında kaldığını sanmak şüphesiz ki, mekanizm olur.

Bunlar dışında, İzmir (veya Ege) grubunun başını çeken DYO (Yaşar Holding), Transtürk Holding, Eczacıbaşı, Hür Holding gibi büyük finans grupları ve aile imparatorlukları da vardır... Bunlardan Yaşar Holding ve Transtürk Holding'i de kısaca hatırlatmakta yarar var.

Koç ve Sabancı İmparatorluklarından başka diğer büyük bir tekelci grup Transtürk Holding'dir.

Toplam iştirakleri 1973'de 457 milyon olan bu Holding, bu ortaklıklardaki payı % 49'dur. Transtürk Holding iştiraklerinin aynı yıl toplam yıllık cirosu 323 milyon, kârı ise 108,5 milyondur.

Transtürk Holding Yatırımları: Makine Takım End., Tezsan Tak Tezgâhları, Tamsan Tomruk, Evsan Ev Aletleri, Comag Magnezit, Transtürk Tic., Metal Tic., Çelik Makine Tic., Dima Tic., Transtürk Export.

İştirakleri: Olmuk, Ak-Kardan, Bemis, Presiz, Akdeniz Turizm.

İzmir grubu diye adlandırdığımız Yaşar Holding de Türkiye'nin en büyük mali gruplarından birisini oluşturur.

İştirakleri dışında, tek başına Yaşar Holding'in sermayesi 1973'de 167 milyonu bulan bu holding'in iştirakleriyle birlikte toplam sermayesi 281 milyon, cirosu 601 milyon, yıllık kârı ise 98 milyon TL. idi.

Yaşar Holding'in iştirakleri ise; DYO Boya-Vernik, DYO-Sadolan, Türk Tuborg, Arev Boya, Otak İnş., Botaş Teneke-Amb., Desa Demir Kazan, Park Turizm, Tıfsat Basım, Yaşar Dış Ticaret.

Bunlar dışında, Eczacıbaşı, Tekfen, Hür Holding gibi gene büyük sermaye çevreleri vardır.

Yukarıya aktardığımız rakam ve bilgiler, bu büyük mali grupların 12 Mart rejiminden çıkıldığı sıralardaki durumlarıdır. 1975 yılına ait rakamlarla yapılacak değerlendirme bize şüphesiz ki, son durumları hakkında daha sıhhatli bilgiler verecektir. Ama yukarıya aktardığımız bilgilerden de görüleceği gibi, yerli tekeller içinde hem yatırım alanları, hem kredi imkânları ve hem de pazar bakımından yarışan başlıca iki grup Koç ve Sabancı imparatorluklarıdır.

MC'Yİ BUGÜN KİMLER DESTEKLİYOR?

MC kurulurken Adana ve İzmir grupları (Sabancı ve Yaşar Holding'ler) ile Ankara'lı tekeller sermayedarlar ile tekstil işverenlerinin önemli bir rol oynadığı bilinir. MC'nin öncüleri arasında özellikle Sabancı ve Yaşar gruplarını belirtmeliyiz. Nitekim Sabancı önemli görevler yapmış Korkut Özal, Yaşar Holding'in mutemet adamı Yılmaz Ergenekon (AP'li Maliye Bakanı) MC kabinesine girecek kadar bu iki tekeller çevrenin hükümet üzerinde rolü olmuştur.

Buna karşılık Koç, Eczacıbaşı ve Tekfen grupları ise MC'nin kurulmasına taraftar olmamışlar, sürekli olarak CHP-AP koalisyonu istemişlerdir. Bu Marmara grubunun bugünkü koşullarda, hâlâ aynı koalisyonu istediği, hatta CHP'nin tek başına iktidarını MC iktidarına tercih ettiği bilinmektedir.

Ne var ki, Sabancı ve Yaşar Holding'ler de MC'den umduklarını bulamamışlardır.

Önce 1975'in yaz aylarında Sabancı hükümeti eleştirmiş ve muhtıra vermiştir. Daha sonra 1976 Ocak başında ise Ege Sanayi Odası Başkanı «MC'nin ekonomik sorunları çözecek yetenekten yoksun olduğunu» belirtmiş, birkaç gün sonra da İzmir Ticaret Odası Başkanı, Maliye Bakanı Yılmaz Ergenekon'a muhtıra «sunmuştur» (Kitle, MC'nin Ekonomik-Politik Bozgunu ve Faşist Saldırısı, 21.1.1976).

Bugün MC iktidarı bir yandan işçi sınıfı ve emekçi halkın yükselen demokratik-siyasal mücadelesi, öte yandan yerli egemen sınıflar ve özellikle büyük tekeller çevrelerin talepleri ve baskısı, diğer yandan uluslararası finans kapitalin ABD ve AET emperyalizminin çeşitli ekonomik ve siyasi istekleri, baskıları karşısında her yandan sıkıştırılmaktadır. MC iktidarı gerçekten iflas ve bozgun halindedir. Cephe önden emekçiler tarafından sürekli saldırılara uğrarken arkadan da yabancı ve yerli sermayedarlar tarafından sıkıştırılmaktadır. Cephe'de derin yaralar açılmış, panik başlamıştır. MSP uyumlu bir koalisyon ortağı de-

ğil, AP için bir ayak bağıdır. MSP Genel Başkanı Erbakan Meclisteki son bütçe tartışmalarında sömürüye ve kapitalizme bile çatarken, elbette AP'de bu salvoların dışında değildi. Öte yandan CGP kendi mebuslarını zaptedemez olmuştur.

MSP'nin MC içinde uyumlu bir tutum içinde olmaması, AP ile Türkeş ve Feyzioğlu avanesini başbaşa bırakmıştır. Bu durumda Demirel klişeleşmiş bir politik ayakoyunu çevirerek bütçe oylamasının arefesinde birtakım «bağımsız» mebusların oylarını satınalmış, ayrıca AP teşkilâtına gönderdiği bir genelge ile teşkilâta seçimlere hazır olmak konusunda uyarılmış ve muhtemel bir talimatla derhal seçim çalışmalarına geçebilmek için gerekli hazırlıkları bitirmelerini belirtmiş, verdiği bir demeçte «seçim Mayıs'ta mı olur, Temmuz'da mı olur bilemem» demiştir...

Böylece tehdit ve satınalma yoluyla hem MSP'lileri, hem de «bağımsızları» hizaya getirmiş, bütçenin tümü üzerine yapılan ilk oylamada 229 oyu sağlayabilmiştir.

Ama bir ülkedeki sosyal olayları 3-5 milletvekiline para vererek «kişilere» bağlamak olanaksızdır. Bütçeyi Meclisten geçirmek, MC'nin açmazını çözmez. O kadar çözmez ki, aşağıda değineceğimiz bazı ekonomik gerçekler MC'nin açmazının gerçek aynası ve tekelcilerin daha geniş kesimlerinin desteğini niçin yitirdiğinin basitçe izahıdır. Şu halde MC artık Türkiye'nin egemen zümresi tekelci oligarşinin geniş desteğinden yoksundur... Geriye MC'nin destekçisi olarak kala kala taşra esnafı, zengin köylüler, toprak ağaları, tefeciler, yani bir yanıyla prekapitalist ilişkiler içinde, öbür yanıyla kapitalizmin ticaret ağı içinde olan, genellikle modern kapitalist değil, «ilkel kapitalist ve prekapitalist» karışımı bir sömürüyü kırsal kesimde sürdüren, özellikle kapitalizmin pek gelişmediği illerde, kasabalarda ve kırlarda güçlü olan sömürücü zümreler kalmaktadır. Bu kesim Türkiye ekonomisinde önemli bir pazarlama alanını kapladığı, ayrıca köylüden rant aldığı ya da yaygın tekelci sömürüsünü sürdürdüğü, köylüyü aynı veya nakdî olarak borçlandırıp, ürünlerini ucuza kapattığı, öte yandan ortakçılık, yarıcılık gibi yarı-feodal sömürü biçimlerinin kalıntılarını sürdürdüğü için önemli ve yaygınlığı olan bir kesimdir, ama asla ne ekonomide ne de siyasette tayin edici rolü yoktur, etkisi giderek azalmaktadır. Bu nedenle cılız tekelci desteğe sahip olan MC, bu kırsal sömürücülerin tümünü bile arkasına alsın, gene de koltuk değneği ile yürüyen bir sarkat gibidir. Rahatlıkla diyebiliriz ki, MC'nin sınıfsal desteği bir yıl öncesinden çok daha zayıftır.

1976 BAŞINDA EKONOMİK DURUM :

● Dış Ticaret açığı 1975'de % 62,5 gibi yüksek bir artış gösterek 3,25 milyar dolara yükselmiştir (son üç yıldaki dış ticaret açığı % 300 artmıştır).

● Türkiye'de tekeli sermayenin en önemli ihracatından olan işgücü ihracı duraksamış, yurtdışındaki işçilerimizin gönderdiği toplam döviz ilk kez 1975'de % 8 ilâ 9 arası bir düşüş göstermiştir (daha önceki son yıllarda işçi dövizleri sırasıyla % 57, % 60,8 ve % 24,2 yükselme kaydetmiştir.)

● Devletin dış borçları 1975'de % 100'e yakın bir artış gösterek 26,69 milyardan, 46,67 milyar liraya yükselmiştir ki, bu artış olağanüstü fazladır.

● Devletin iç borçları da 64,95 milyar liraya yükselmiştir.

● 1975 Malî yılı sonunda kamu iktisadî teşebbüslerinin zararlarının 2,9 milyar liraya ulaşacağı hesaplanmıştır.

● Döviz rezervleri tamamen tükenmiştir.

● Son iki yılda fiyat artışları % 36 gibi yüksek bir orana varmıştır.

● Merkez Bankasının ocak başında piyasaya 900 milyon TL sürmesi MC'nin enflasyonist politikasının bir örneğidir.

● Bütün bunlardan başka, sadece şu olay bile MC'nin ekonomik tablosunu göstermeğe yeter. Maliye Bakanlığı teknisyenlerinin hazırladığı yıllık ekonomik rapor Maliye Bakanı Ergenekon tarafından matbaada sansür edilmiş... bu nedenle rapordan birçok istatistikî bilgiler ve ilgili yorumlar çıkartılmış, o sayfalar boş olarak yayınlanmıştır.

● Hazırlanmış olan 1976 bütçesi «aşırı iyimser» olmaktan da öte tamamen muhayyel tahminlere ve hesaplara dayandırılmıştır. Bu gerçeği pek çok burjuva iktisatçıları ve özel sektör temsilcileri çeşitli vesilelerle dile getirmişlerdir.

● Bütün bu rakamlar, tarımsal üretimin (rekoltenin) ender rastlanır derecede yüksek olduğu bir «çok iyi hasat yılına» aittir. Yani bir tarım ülkesi olan Türkiye'de bu denli iyi bir hasat yılına rağmen ekonomik manzara bu kadar karanlık olmuştur.

● AET, Türkiye tekeli sermayesinden yeni tavizler istemiş ve bu tavizleri fazla direnç göstermeden koparmıştır.

İÇ POLİTİK MANZARA :

● MC iç politikada tam bir açmaz içindedir... Bir yandan yükselen sosyal muhalefet karşısında paniğe kapılmıştır. Cinayet üstüne cinayete işlemektedir. Sivil kiralık katillerin cinayetlerine, şimdi de Zeytinburnu, Kocamustafapaşa, Tophane, Malatya ve Mardin'deki resmi kuvvetlerin linç olayları eklenmiştir. Bazı yurtsever CHP Milletvekilleri bu cinayetleri meclise getirmişlerdir. CHP'li önerge sahipleri Zeytinburnu, Malatya ve Mardin'de kolluk kuvvetlerinin bile bile cinayet işlediklerini belirtmişlerdir.

● MC partiler topluluğundaki Demirel-Feyzioğlu ve Türkeş çetesi sıkıyönetimi ilan etmek, bu sayede halkı daha yoğun bir baskı ve zulüm altına almak, grevleri yasaklayıp artı değer oranını yükseltmek ve tekelci sermayenin yeniden desteğini kazanmak için ısrarla sıkıyönetim ilan etmeğe çabalamış, bunun için çeşitli mizansenler ve provokasyonlar, yeni yeni siyasî suikast ve linç olayları düzenlemişlerse de, emellerine nail olamamışlardır.

● MHP'li militanlar, MC'nin sivil vurucu gücü iyice azıtmıştı. Artık işi MSP'li gençleri hatta kendilerine karşı çikan ya da kendilerinden ayrılan ülkü ocaklıları vurmağa kadar götürmüşlerdir.

● MC içindeki çatlak, Demirel-Türkeş-Feyzioğlu çetesi ile MSP arasındaki kamplaşmaya dönüştürmüştür. MSP'li İçişleri Bakanı Ülkü Ocaklıları açık açık suçlamış ve anarşi yaratmakla, olayları kışkırtmakla itham etmiştir. Gene MSP'li İçişleri Bakanı ve MSP Genel Başkanı bu olayların polisiye tedbirlerle önlenemeyeceğini, sosyal nedenlerine inmek gerektiğini sık sık tekrarlıyarak AP-MHP ve CGP'nin faşist yöntemlerini üstü kapalı eleştirmiştir. Oysa MC'nin başını çeken çete burjuva despotizmini daha da azgınlaştırmaktan yanadır. MC'nin iç uyumsuzluğu ve yöntem farkları o hale gelmiştir ki Mc Chartist bir faşist olarak bilinen CGP Genel Başkanı bile «mutedil» ve kaypak sözler kullanmak zorunda kalmıştır.

● MC'nin kamburlarının üstüne, Demirel'in kardeşlerine çıkar sağlaması olayı üzerine bir de Lockheed firmasının rüşvet dağıtmış olduğunu açıklaması eklenmiştir.

DIŞ POLİTİKA VE KIBRIS :

● MC'nin dış politikada en çok başını ağrıtan olay Kıbrıs'dır. ABD'nin uzun süren baskılarından sonra Kıbrıs konusunda son günlerde gizli pazarlıkların yapıldığı ve anlaşma zemini bulunduğu anla-

şılmaktadır. Türkiye Kıbrıs'daki asker sayısını azaltmaktadır. Ayrıca Klerides ile Denктаş arasında toprak pazarlığı başlamıştır. Türkiye kendisinden istenen toprak «tavizini» verecek ve işgal ettiği bazı yerleri boşaltacaktır.

● Buna karşılık ABD'nin istediği gibi ada federasyon adı altında taksim edilmiş olacak ve adanın kuzey kesimi tamamen gericiliğin ve emperyalizmin emrine girecektir.

● MC iktidarı buna karşılık ABD'den askerî yardım koparmıştır.

● Fakat bu Kıbrıs meselesini MC tereyağdan kıl çeker gibi halledemeyecektir. Bu konuda muhalefet ve iktidar partileri arasında şovenizm ve oy yarışı başlayacaktır. MC içindeki MSP, Dışişleri Bakanı Çağlayangil'in ABD'ye gitmesini engellemiş «bizim malumatımız haricinde gizli pazarlıklar yapılacak» demiştir. Bu bir sinyaldir.

Gerçi emperyalizm ve çeşitli işbirlikçileri buna da bir «çözüm» bulmuşlardır. Viyana'da Klerides'le görüşmeden dönen Denктаş'ın yaptığı açıklamadan (21.2.1976) *anlaşıldığına* göre Türkiye'nin Kıbrıs'daki bazı yöreleri boşaltması (yani toprak «tavizi» vermesi) 1977 seçimlerinden sonra gerçekleşecektir. Böylece MC partileri ve özellikle AP genel seçimlerdeki oy kaybı kaygusundan uşaklaşabilmekte, eğer seçimleri CHP kazanırsa «sorumluluğu» onun üzerine yılmaktadır.

● Önceden de yazdığımız gibi, Kıbrıs'da rüzgar eken, burjuvazi, Türkiye'de fırtına toplamaktadır. 1 1/2 yılı aşkın zamandır halkın şovenizm duyguları kıskırtılmış, istilacılık göklere çıkartılmıştır. Yerli tekelci sermaye ve onun çeşitli partileri, diğer egemen sınıf partileri için bu şovenizm rüzgârı fırtına haline dönmüştür... Yakın gelecekte «kanla aldığımız toprakları, masa başında verdik», «Mehmetçiğin kanının hesabını soracağız» gibilerinden şovenist ve oy avcısı «ajitasyonları» duyarsak şaşmamak gerekir.

● Türkiye dünya kamu oyununda büyük prestij kaybetmiştir... Ne gariptir ki, Kıbrıs fatihi Ecevit, istilacılıktan dolayı Türkiye'nin dünyada kaybettiği prestiji yeniden onarmak ve dünyanın liberal demokratik güçlerine Türkiye egemen sınıflarını, sempatikleştirmek misyonuna taliptir. Ve CHP yanlısı tekelciler, Ecevit'in hem AET nezdindeki prestijinden yararlanmak istemekte hem de Ecevit sayesinde bazı bloksuz ülkelerle daha yakın temaslar kurabileceklerini bazı pazarlar elde edebileceklerini ummaktadırlar.

MC'YE KARŞI SOSYALİST VE DEMOKRATİK GÜÇLER :

Sosyalistler ilk günden beri aktüel hedefin MC'yi düşürmek olduğunu koymuşlardır.

Ama bu konuda 1 yıl geçtiği halde ve faşizme karşı kitle mücadelesi yükseldiği, anti-faşist mücadele kitlelere yayıldığı halde sosyalist ve demokratik güçler 1 yıl sonunda MC'yi düşürebilmiş değillerdir.

● Sosyalist güçlerin egemen sınıflara ve MC'ye karşı mücadelesi ayrı ayrı ve dağınıkça da olsa azimle sürecektir (Konumuz demokratik mücadele olduğu için sosyalist hareketin dağınıklığı bu yazının kapsamı dışındadır).

● İşçi sınıfının politik hareketinin zayıflığı nedeniyle anti-emperyalist ve anti-faşist öğrenci kitlesi üzerine yapılan faşist saldırılar etkili olmakta, gençliği işçi sınıfından ve emekçi kitlelerden tecrit etme planları yer yer başarılabilir.

● CHP yönetimindeki sağ-kanat sosyal demokrasisi bir yandan MC'ye karşı sert bir politika izlerken, aslında seçim ve oy hesapları yaparak MC'yi düşürmek için vurucu darbeler indirmektense, meseleyi sertleşen söz düellosunda bırakmakta, yani son tahlilde MC ile uzlaşmaktadır.

● Buna karşılık son aylarda şu olumlu gelişimi gözlemlemekteyiz. CHP içindeki ilerici ve sol kanadın inisiyatifi ve radikalleşmesi artmıştır. Sol kanat milletvekillerinin parlamento çalışmaları demokrat güçler açısından sevindiricidir. Bu unsurların parti içindeki etkinliğinin de objektif şartlara bağlı olarak arttığı görülmektedir.

Sol kanat sosyal demokratları Zeytinburnu ve Kocamustafapaşa'da iki gencin polis tarafından öldürülmesini, Akçadağ ve Mardin linçlerini Meclis'e getirmişler, olayların içyüzünü açıklayarak kolluk kuvvetlerini cinayetle itham etmişlerdir. CHP'nin yurtsever milletvekillerinden biri öğretmen kıyımına ve Töb-Der'e yapılan baskılara temasla AP'li Eğitim Bakanı A.N. Erdem'e «gestapo şefinin gaddarlığını da aşınız» demiştir. Gene CHP milletvekilleri AP adına söz alan bir «cellata», Aii Elverdi'ye «köpek» diye haykırmışlar ve onu dövmüşler ve konuşturmamışlardır.

Uzun zamandır CHP'de unutturulmuş olan Dr. Kâmil Kırıkoğlu CHP adına sert ve demokratik bir konuşma yapmış ve mealen MC'nin Mc Chartis-antikomünist histerilerine sert bir cevap vererek ve ko-

münizmin suç olmadığını, suç sayılmıyacağını, bütün demokratik ülkelerde komünist partilerin var olduğunu ve komünizmin, komünist partilerin tehlike olmadığını, MC'nin tehlike olmayan bir şeyi «beynelmilel komünizm» çılgınlıkları sahtekârca bir şekilde tehlike gibi gösterdiğini söyleyerek: «batı demokrasilerinde komünist partiler, sosyalist partiler var... Gerçekte komünizmden Türkiye'de kimsenin korktuğu da yok, onu çirkin politikada alet olarak kullanma kurnazlığı var» diyerek kendilerine «milliyetçiyiz diyenlerin komünizme karşı çıkanların gerçekte emperyalizmle ve uluslararası tekелci sermaye ile bütünleşip sarmaş dolaş olduklarını» söylemiştir.

Dr. Kırkoğlu'nun 21.2.1976'da Meclis'te yaptığı bu konuşma, ne Ecevit'in ne de başka bir CHP milletvekilinin bugüne dek ağzından pek duyulmadık derecede ileri ve özgürlükçü, siyasî hak ve hürriyetleri, işçi sınıfının ve emekçi halkın güncel siyasal-demokratik taleplerini savunan bir konuşmadır.

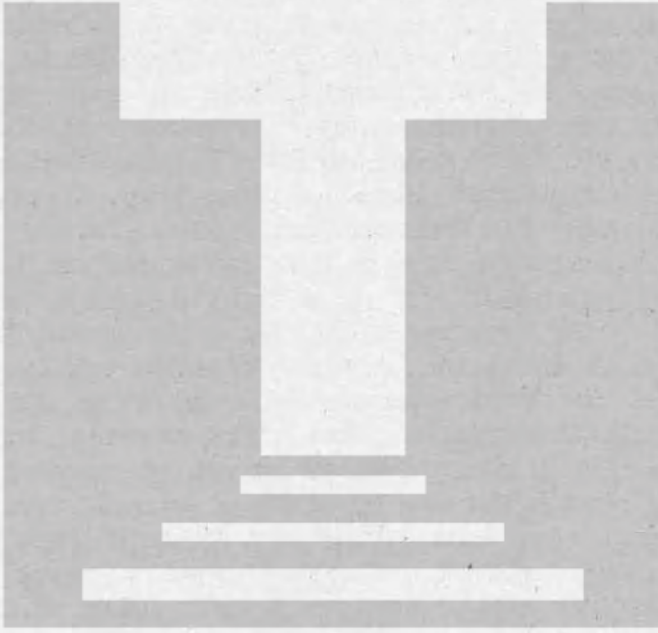
MC'nin ve azgınlaşan faşizmin karşısında sol-kanat sosyal demokratlarının giderek radikalleşen işçi sınıfı politik hareketine giderek yakınlaşan anti-emperyalist, anti-monopolist ve anti-faşist tutumları parti içinde kolay tasfiye edilemeyecek bir konuma ulaştıklarının görülmesi, bu kanadın genel merkezdeki «sosyalist Enternasyonal»e girme planlarını, emperyalizmle bütünleşmek diye niteleyecek kadar kararlı tutuma girmesi vb. vb... Ve bu nedenlerle Genel Başkan Ecevit'in de CHP içinde yeni bir «denge» politikasına zorlanması son 1-2 ayda, tekелci sermaye yanlısı sağ sosyal demokrasi şampiyonlarından çoğunun seslerinin kısılıp, anti-emperyalist ve anti-monopolist, radikal, ileri unsurların inisiyatif kazanarak, CHP'nin ihmal ettiği demokratik görevi üstlenmeleri, Türkiye'de demokrasi güçleri açısından sevindirici başlıca gelişimler arasında sayılmalıdır. Şüphesiz ki tekелci sermayeyi temsil eden sağ sosyal demokrasi karşısında sol kanat sosyal demokratları önemli başarılar kazanmış değildir, ama emekçi halkımızın sınıf mücadelesi ve kabaran anti-faşist öfkesi sol kanadın gelişmesinin başlıca objektif nedeni olmakta, bu olgu boyuna sağa kaçmak isteyen tutucu merkez yönetiminin önüne set çekmektedir. Ayrıca CHP'nin sağ kurmayları MC'ye karşı vurucu güç olarak sol kanadı çıkararak bir taşla iki kuş vurma politikası gütmektedirler. Ama bu tutum parti içi solu daha da güçlendirmektedir.

GÜNCEL HEDEF : MC

1 yıl önce olduğu gibi bugün de kitlelerin güncel hedefi MC iktidarıdır. Tırmanma çabasında olan faşizme, gösterilmek istenen sıkıyöne-

time, arttırılmakta olan tekelci burjuva despotizmine karşı en geniş emekçi kitleleri demokrasi için seferber etmek, sosyalist ve tüm demokrat güçler arasında dayanışma ve güçbirliği yaratmak acil siyasal görevimizdir.

12 Mart'ın üstesinden gelen emekçi halk hareketinin çok daha güçlü ve örgütlü olduğu bugünkü koşullarda, MC'nin de üstesinden geleceğine şüphemiz yoktur.

TÜSTAV

SBKP 25 İNCİ KONGRESİ YAPILDI

İLKE

5000'e yakın delegenin katılımıyla yapılan ve dokuz gün süren SBKP kongresi, yaşadığımız çağın özelliklerine göre yeni ve ileri kararlarla sona ermiştir.

25. Kongre Dünya devrimci sürecinin, yani sosyalist sistem, uluslararası işçi sınıfı hareketi ve ulusal kurtuluş hareketinin güçlenmesi doğrultusunda bir aşama olarak değerlendirilmelidir.

Yankıları ve etkisi ile bu kongre, aynı zamanda barış, bağımsızlık, demokrasi, toplumsal ilerleme ve sosyalizm mücadelesini güçlendirmiştir.

Dünyanın dörtbir yanından marksist-leninist ve işçi partilerinin birer delegasyonla hazır bulunduğu Moskova'daki Kongre'de mesaj gönderen ya da konuşma yapan konuklar bu gerçeği dile getirdiler.

FKÖ adına Yaser Arafat'ın mesajı şöyle:

«Filistin Kurtuluş Örgütü İcra Komitesi, bütün savaştan Filistin halkı ve onun devrimci öncüsü adına sizi ve komünist partisi önderliğinde olan Sovyet halkını, 25. kongrenin açılışı münasebetiyle kutlar. Kongre çalışmalarını, özgürlük ve bağımsızlık isteyen Filistin halkı ve dünyanın bütün diğer halkları dikkatle izlemektedir.

Filistin Kurtuluş Örgütü tarafından yönetilen Filistin devrimi, bizler ile sizin halkınız, partiniz ve hükümetiniz arasında meydana gelen sağlam bağlardan dolayı büyük bir gurur duymaktadır. Biz bu bağların daha da geliştirilmesine ve derinleştirilmesine çalışmaktayız. Ülkenizin

Arap milletine gösterdiği muazzam yardıma üstün bir değer veriyor, bu yardım sayesinde bizler emperyalizm ve siyonizme karşı önemli zaferler kazanmış bulunuyoruz. Gerek Filistin halkına, gerekse dünyanın bütün uluslarına milli kurtuluş savaşlarına gösterdiğiniz yardıma da çok üstün bir değer vermekteyiz, bizim kurtuluş hareketimizi desteklemekle, emperyalizm ve siyonizme ve bunların yerli ajanlarına karşı mücadelemizi sürdürebiliyoruz.

Biz daima sizlerle olan ilişkilerimizi sağlamlaştırmak için gayret sarfediyoruz, çünkü yardımınız Filistin topraklarında bağımsız milli iktidarın kurulması uğruna çarpışmamızda çok önemli bir faktördür.

Kongrenizin başarısı ve dost ülkeniz ulusumuzun ve milli kurtuluş hareketinin bütün güçlerinin bundan böyle daha da pekişmesine yararlı olacaktır. Sevgili yoldaşlar, dünya milli-kurtuluş hareketi, sizin daimi yardımınız ve barış ile adalet davasını da desteklemeniz sayesinde barış ve insanlığın düşmanları altedebilecektir.

Yaser Arafat

Filistin Kurtuluş Örgütü İcra Komitesi Başkanı, Filistin Devrim Kuvvetlerinin Başkumandanı.»

ENTERNASYONALİZM GÜÇLENİYOR

Marksist-Leninistlerin gücü, kendi aralarında dayanışmalarındadır. Fedakârca mücadelelerinde, savaşırken ölmüş ve hâlâ savaşmakta olan arkadaşlarını unutmamalarıdır. SBKP'nin 25. Kongresine katılmış olan beşbin delege devrimci ateşliliği ve coşkunun verdiği ilhamla hep bir ağızdan şu bildiriye kabul etti: «Emperyalizmin ve gericiliğin tutsaklarına özgürlük!»

Diktatörlerin zindanlarında çürüyen, gericilerin bütün dünyanın nefretini üzerlerine çekmekten de çok korktuğu, bütün insanlara özgürlük!

Enternasyonal dayanışmanın yeni boyut ve derinliğe eriştiği kongrede, uluslararası işçi mücadelesine ışık tutucu tespitler de yapıldı :

«Hepimiz biliyoruz ki, insanlık bizim dayanışmamızda inanç ve kendi kendine güven ve dayanma gücünü buluyor. Çünkü kendimiz de yeraltında geçen zor, büyük fedakârlıklar gerektiren yoldan geçtik, sürgünü, barikatları, savaşları tanırız! Devrimimizin güneşi işçi ve köylülerin dökülen kanlarından meydana gelmiş denizden doğuyordu, kurşuna dizilmelerin tek sebebi, özgürlük istememizdi. Karşı devrimin provoke ettiği iç savaşta devrimcileri başaşağı asıyorlardı, kuyulara atıyorlardı, gırtlaklarından aşağı eritilmiş kurşun döküyorlardı, lokomotif ve gemi ocaklarında diri diri yakıyorlardı, sırtlarında yıldız oyuyorlardı. Özgür olmağa cesaret gösterenlerden alınan bu intikam sınıfsal bir intikamdı.

Sovyet Marksist-Leninistleri herkesten önce iktidarı ele geçirdiler ve herkesten önce emperyalizmin top ağızları altında sosyalizm temelini attılar. Sosyalist Rusya'yı kapitalist ülke tehdit ettiği zaman, Batı Avrupa ve Amerika'nın işçileri kendi kentlerinin sokaklarına «Çek ellerini Rusyadan!» gibi bir dayanışma sloganı ile döküldüler. Beyaz ordu subaylarına ve karşı devrim çetelerine silâh temini sözkonusu olduğu zaman, liman işçileri Rusya'ya karşı kullanılacak silâh ve tankları yüklemeyi reddettiler. Sovyet komünistleri özgürlüğü kendi elleri ile kazandılar. Kendi kanlarının tadını ve proleter yardım ve dayanışmanın ne olduğunu lafla değil, kendi tecrübesi ile öğrendi proletarya.

Biz bütün ülkelerin proletaryasına ve ezilenlere herkesten önce yardıma koşmayı devrimci görev bildik. Sovyet iktidarının neredeyse altmış yıllık sayılabilecek tarihi, Marksist-Leninistlerin partisi tarihidir ve bu parti her gün devrim yolundan, enternasyonalizm yolundan gidiyor.»

İspanya Komünist Partisi Başkanı Dolores İbarruri 25. SBKP kongresinde, «*Halkların, özgürlük için, millî bağımsızlıklarının elde edilmesi veya güçlendirilmesi için savaştıkları her yerde, Sovyetler Birliğinin yardımını ve dayanışmasını iyice hissediyorlar,*» dedi.

Evet, Sovyet insanları İspanya'nın özgürlüğü için hayatlarını veriyorlardı. İbarruri'nin «*diz çökerek ömür boyunca yaşamaktansa, ayakta dik durarak ölmek daha iyidir!*» çağırısı bizim de çağırımız olmuştur. Tank armatları ile Volga'ya ve Leningrad duvarlarına sıkıştırılan Rusya, iki büklüm olmamış, diz çökmemişse, faşizmi Avrupa'dan bir tekme ile dışarı atabilmişse, bunda bayan Passionaria'nın da tuzu olmuştur. «Sovyet devletinin kuruluş anından beri her savaşan millet, Avrupada olsun, Asyada veya Latin Amerikada olsun bütün Marksist-Leninistlerin yardım ve dayanışmalarına güvenebilirdi.» Bunları 25. SBKP kongresinde söyleyen Fidel Kastro, özgürlük ve devrim isteyen-

lerin kahramanı olmuştur.

Enternasyonalizmin gücü olmasaydı, emperyalizmin en büyük devletinin burnunda olan Küba devrimini başarır ve koruyabilir miydi hiç? Ve Küba'nın ta kendisi kendi örneği ile başka ülkelerin savaşılan halklarına umut ve güveni ilham edebilir miydi?

Nguyen Thi Bin diyor ki:

«Marksist-Leninistlerin devrimci bilinçlerine enternasyonalizm oya gibi işlenmiştir. Bu onları, özgürlük için savaşılan, bağımsızlıklarını korumak isteyen halkların yardımına çağırıyor. Sovyet insanları ve başka ülkelerin devrimcileri Vietnamlıların kahramanlığını nasıl unutabilirler? Bu onların geleceklerinin de bir parçasıdır. Bu, onların da zaferidir. Vietnam'ın kazandığı tam zaferinde Sovyetler Birliğinin ve başka kardeş sosyalist ülkelerinin çok büyük katkısı olduğunu hiç bir zaman unutmuyoruz.»

Sosyalizm dünyası özgürlük savaşında zafer kazanıyor.

Gece ne kadar karanlık olsa, yıldızlar o kadar fazla parlarlar. Gericiliğin karanlık gecesinde işkence çeken kahramanların adları pırıl pırıl parlayan en iri yıldızlardır. Hayatları sönmüş olsa da, ışıkları gelecek nesillere binlerce yıl sonra da ulaşacaktır.

TÜSTAV

YOLUMUZ GERÇEK YOLU ÖZGÜRLÜK YOLU HALKIN MUTLULUĞU YOLUDUR

— SBKP M.K. GENEL SEKRETERİ
LEONİD BREJNEV'İN 25. PARTİ KONGRESİNE
SUNDUĞU RAPORUN ÖZETİ —

Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin 25. Olağan Kongresi Moskova'da Kremlin Sarayı'nda başladı. SBKP M.K. Genel Sekreteri Leonid Brejnev, Sovyetler Birliğini yöneten bu partinin 15,7 milyon üyesini temsil eden delegeler ve kongrenin yabancı konukları önünde SBKP Merkez Komitesi çalışma raporunu ve partinin iç ve dış politika alanındaki görevlerini açıkladı! «Sosyalist ülkelerin gelişmesi, onların gücünün artması, uluslararası politikaya yaptıkları olumlu etkinin güçlenmesi — bütün bunlar şimdi, insanlığın sosyal ilerlemesinde başlıca yönelimdir. Sovyetler Birliği'nin uluslararası durumu, her zamankinden daha sağlamdır. Gerginlik yumuşaması başlıca eğilim haline gelmiştir. 5 yıllık plânın belli başlı sosyo-ekonomik sorunları çözümlenmiştir. Ülke tarihi, raporun kapsadığı dönemde yerine getirilmiş olan sosyal program kadar geniş bir program görmedi. Ülkemiz daha önceden böylesine güçlü ekonomik ve bilimsel - teknik potansiyele sahip olmadı - insanlığın benzerini görmediği yeni bir toplum yaratılıyor! Bu; kriz nedir bilmeyen, ekonomisi sürekli olarak gelişen, olgun sosyalist ilişkilerin, gerçek özgürlüğün üstün olduğu bir toplumdur. Barışı korumak ve güçlendirmek için, insanlığı yeni yokedicilerden kurtarmak için elimizden gelen herşeyi yapıyoruz ve yapacağız!»

DÜNYADAKİ DURUM VE SBKP

Leonid Brejnev, SBKP'nin uluslararası faaliyette, sosyalist devletlerle birliğin ve çok yönlü işbirliğinin güçlenmesine öncelikle önem verdiğini belirtti. Geçen 5 yıl, sosyalist ülkelerin sürekli olarak yükselmesiyle, onların gelişmiş sosyalist topluma, komünizme doğru güvenilir şekilde ilerlemeleriyle belirginlik kazanıyor.

Sosyalist ülkelerin birliği sayesinde, uzun süredir bu ülkelerin uğrunda mücadele ettikleri şeyler gerçekleştirilebildi. Vietnam halkının zaferi, İkinci Dünya Savaşı'ndan sonraki en büyük denemenin, emperyalizmin giriştiği silâh zoruyla sosyalist bir devletin hakkından gelme ve ulusal-kurtuluş devrimini ezme denemesinin başarısızlığı oldu. Demokratik Almanya Cumhuriyeti'nin egemenliğinin, genel olarak tanınması, sosyalist devletlerin ortak çabalarının büyük bir sonucu oldu. Amerikan emperyalizminin çabalarının aksine Küba'da sosyalizm sağlam şekilde yerleşti. Sosyalizm, bugün artık, yeryüzündeki yüz milyonlarca insanın düşünce ve duygularına büyük ölçüde etki yapmaktadır.

Çin'le olan ilişkilerden söz eden Leonid Brejnev, Çin'in şimdiki yöneticilerinin sürdürdüğü politikanın açıkça sosyalist devletleri hedef aldığını, tüm dünyadaki en gerici çevrelerin tutumuyla birleştiğini belirtti. Yeni bir dünya savaşını kışkırtma arzusunda olan Pekin'in politikası, tüm halkların çıkarlarına tamamen ters düşmektedir. Sovyetler Birliği gelecekte de Maoizmle ilkesel ve amansız bir mücadele sürdürecektir. Eğer Pekin, sosyalist dünyayla işbirliği ve dayanışma yoluna girecek olursa, bu durum tarafımızdan gerekli ilgiyi görecektir ve SSCB ile Çin Halk Cumhuriyeti arasında iyi ilişkilerin gelişmesi için olanaklar açacaktır.

Sovyetler Birliği'nin gelişmekte olan ülkelerle ilişkileri genişlemiş ve daha sağlam temellere oturmuştur. Sovyetler Birliği genç devletlerin yasal isteklerini, onların emperyalist sömürüden kurtulma kararlılıklarını tamamen desteklemektedir.

Sovyetler Birliği'nin kapitalist ülkelerle ilişkilerinde, barış içinde bir arada yaşama ilkelerinin uygulanması için, barış için, yeni bir dünya savaşının doğması olasılığını zayıflatmak için mücadele politikası, eskiden olduğu gibi şimdi de yürürlüktedir ve de yürürlükte kalacaktır. Son 5 yılda bu yönde önemli ilerlemeler kaydetmiştir. «Soğuk savaşın yok edilmesinde tutulan gerçek yol, savaş tehlikesinden, barış içinde bir arada yaşama politikasına geçiş, SBKP 24. Kongresi Barış Programında yer alan konulardır. Özellikle Avrupa'da gerginliğin azal-

tilması ve barışın güçlenmesi konusundaki gelişmeler hissedilir ölçüdedir.

Helsinki Avrupa Ortak Konferansı sonucunda, barış içinde bir arada yaşama ilkeleri üzerinde çalışılmış, tüm kıtalarda barışın korunması ve güçlendirilmesi konusunda uygun koşullar doğmuştur. Şimdi önemli olan, Helsinki'de üzerinde anlaşmaya varılan tüm ilkelerin uygulamaya geçirilmesidir.

Yeni bir dünya savaşı çıkması tehlikesinin azalması ve barışın güçlenmesi, SSCB-ABD arasında iyi ilişkilere doğru dönüşümde tayin edici bir unsur olmuştur. Ancak Sovyet-Amerikan ilişkilerinde kaydedilen olumlu gelişmeler, ABD'deki bazı etkin güçlerin engellemeleriyle karşılaşmaktadır. Onların açısından, ABD'de ticarî alanda alınan diskriminasyon (ayrıcalıklı muamele) tedbirleri, Sovyetler Birliği'nin iç işlerine müdahale teşebbüsleriydi. Leonid Brejnev, böyle bir şeyi kabul edemeyeceğimizi, Sovyetler Birliği'yle böyle bir dille konuşulamayacağını belirtmiştir.

Sovyetler Birliği dış politikasının ana doğrultularından birisi de, silâhlanma yarışının durdurulması ve silâhsızlanmadır ve öylece de kalacaktır. Yumuşamanın, askerî bir yumuşamayla desteklenmeye ihtiyacı vardır. Bu münasebetle stratejik silâhların gelecekte sınırlandırılmasına ilişkin Sovyet-Amerikan görüşmelerine ve Orta Avrupa'da silâhlı kuvvetlerin ve silâhların indirimine ilişkin görüşmelere değinen Leonid Brejnev, NATO ülkelerinin, kendilerine tek taraflı askeri üstünlükler sağlamak için görüşmelerden yararlanma denemelerinden henüz daha vazgeçmek istemediklerini belirtti.

Leonid Brejnev, barış, halkların özgürlüğü ve bağımsızlığı uğrunda verilecek bundan sonraki mücadelenin, şimdi öncelikle halli gereken şu sorunların çözümünü gerektirdiğini belirtti; Kardeş sosyalist devletlerin birliğini sarsılmaz şekilde güçlendirerek, yeni toplumun kurulmasında onlarla çok yönlü işbirliğini geliştirerek barışın güçlenmesi işine yaptıkları etkin, ortak katkıyı artırmak, giderek artan ve barış için tehlike arzeden silâhlanma yarışını önlemek ve biriktirilmiş silâh rezervlerinin indirimine ve silâhsızlanmaya geçişi sağlamak; barışsever devletlerin çabalarını mevcut savaş merkezlerinin ortadan kaldırılmasında ve öncelikle Yakın Doğu'da âdil ve sağlam bir düzenlemenin gerçekleştirilmesinde birleştirmek; uluslararası gerginlik yumuşamasının derinleşmesi ve yumuşamanın devletler arasındaki karşılıklı yararlı işbirliğinin somut şekilleri halinde maddileşmesi için herşeyi yapmak; Avrupa Ortak Konferansı nihai belgesinin tam olarak hayata geçirilmesi ve Avrupa'da barışçı işbirliğinin gelişmesine yönelik doğrultuyu aktif

biçimde izlemek. Barış içinde birlikte yaşama ilkeleri uyarınca kapitalist devletlerle çeşitli alanlardaki karşılıklı yararlı ve uzun vâdeli işbirliği ilişkilerini geliştirmeye devam etmek; Asya'da güvenliğin, bu kıtadaki devletlerin ortak çabalarına dayanılarak sağlanması meselesini halletmek; uluslararası ilişkilerde kuvvet kullanmamaya ilişkin olarak dünya çapında bir anlaşmanın imzalanmasına çalışmak; sömürge zulmü, halkların hak eşitliğinin ve bağımsızlığının çiğnenmesi sisteminin tüm arta kalanların, bütün sömürgecilik ve ırkçılık merkezlerinin tamamen ortadan kaldırılmasını en önemli uluslararası görevlerden biri olarak kabul etmek; uluslararası ticarete diskriminasyonun ve sun'î engellerin yok edilmesini, bütün hak eşitliği, dikta ve uluslararası ekonomik ilişkilerde sömürü tezahürlerinin ortadan kaldırılmasını sağlamak.

Leonid Brejnev, bu önerileri, 24. SBKP Kongresi'nde ileri sürülen Barış Programı'nın organik bir devamı ve gelişmesi şeklinde ele aldıklarını belirtti.

Leonid Brejnev, dünya devrimci sürecinin gelişmesi üzerinde ayrıntılı şekilde durdu: «Kapitalist dünya ekonomik kriz içinde burjuva toplumdaki ideolojik - politik buhran arttı. Bazı uluslararası gerici merkezlerine güçlü darbeler indirildi. Portekiz devrimi, son sömürge imparatorluğunu ortadan kaldırdı. Sovyetler Birliği, Portekiz'in iç işlerine yapılacak herhangi bir müdahaleye kesinlikle karşıdır.» Leonid Brejnev, Sovyet halkının Luis Corvalan'ın ve Şili'deki bütün mahpuslarının serbest bırakılmasına ilişkin isteğini açıkladı, bir dizi kapitalist ülkelerde ağır koşullarda illegal olarak mücadele eden bütün komünistlerle olan dayanışmayı ifade etti ve uluslararası komünist hareketin ve işçi hareketinin sınıf düşmanının elinde can veren kahramanlarının anısına Moskova'da bir anıt yapılmasını önerdi.

Leonid Brejnev, kapitalist dünyadaki komünist partilerin etkisinin arttığını, proleter enternasyonalizminin önemini belirtti, uluslararası gerginlik yumuşamasının neden sınıf savaşı yasalarını kaldırmadığını, kaldırmayacağını ve değiştiremeyeceğini açıkladı.

5 YILLIK PLANIN SONUÇLARI VE PARTİNİN EKONOMİ POLİTİKASININ TEMEL GÖREVLERİ

Leonid Brejnev'in de belirttiği gibi geçen dokuzuncu beş yıllık plân döneminde, komünizmin maddî - teknik bazlarının kurulması, halkın yaşam seviyesinin yükseltilmesi, ülkenin güvenliğinin sağlanması yolunda muazzam bir adım atılmıştır. Partinin XXIV ve XXV. kongreleri

arasındaki ekonomik faaliyetlerin politik sonucu böyledir işte.

Dokuzuncu beş yıllık plân, ülkenin ekonomik gücünün artışında başka hiç bir plânla kıyaslanamayacak ölçüde başarılıdır. Sanayi malları üretimi, öngörüldüğü üzere % 4,3 artmıştır. Temel üretim fonları 1,5 kat artmıştır. Ülkenin, kurulmasının üzerinden aşağı yukarı yarım yüzyıldan fazla zamanın geçtiği üretim fonlarına, on yıl içinde bir o kadarı daha eklenmiştir.

Dokuzuncu beş yıllık plânın ana görevi — halkın yaşam seviyesinin yükseltilmesi — başarıyla yerine getirilmiştir. Yeni sosyal tedbirlerin uygulanması için, geçen iki beş yıllık plânın toplamından daha fazla araç seferber edilmiştir. İnsan başına reel gelirler % 25, toplumsal tüketim fonlarından ödenen ücret ve avantajlar % 40 artmıştır. Emekli maaşları, işçi, memur ve kolhozcuların (tarım kooperatifleri üyeleri) yardım paraları, öğrenci bursları yükselmiştir. Geçen beş yıllık dönemde 56 milyon kişinin daha konut şartları düzelerek modernleşti.

Ülke, tarımın gelişmesi gibi diğer bir ana sorunda da sıçrayış yaptı. Hiç bir Sovyet köyünde şimdiye değin görülmemiş kuraklığa rağmen, tüm tarımsal ürünler sekizinci beş yıllık plân dönemi yıllık ortalamasına oranla % 13 daha artmış ve yıllık ortalama hububat hasatı 14 milyon ton artmıştır.

Dokuzuncu 5 yıllık plân döneminde üretim etkinliğinin yükseltilmesi gibi köklü bir sorunun çözümünde büyük başarılar kazanıldı.

Leonid Brejnev, raporunda partinin ekonomik stratejisini ve ülkenin milli ekonomisinin onuncu gelişme plânının belli başlı özelliklerini ayrıntılı kanıtlarla açıkladı. Halkın maddi ve kültürel yaşam düzeyinin sürekli olarak yükseltilmesi partinin ekonomik stratejisinde en yüce görevdi ve öyle de kalmaktadır. Onuncu beş yıllık plânda işçi ve memurların ortalama iş ücretinin % 16-18, kolhozcuların gelirlerinin ise % 24-27 oranında yükseltilmesi tasarlanıyor. Toplumsal tüketim fonlarından halka yapılan ödemeler ve sağlanan avantajlar % 28-30 artacak, ana mallar üzerindeki devlet perakende fiyatlarının istikrarını sağlama doğrultusu ilerde de izlenecek ve çeşitli mal türlerinin fiyatları olanaklar ölçüsünde indirilecektir.

«Partinin ekonomik politikasını onuncu beş yıllık plâna ve uzun bir geleceğe ait temeli ülkenin ekonomik gücünün daha da artması, üretim fonlarının genişletilmesi ve kökten yenilenmesi, ağır sanayinin istikrarlı ve dengeli artışının sağlanması — ekonominin temelidir, —» diyen Leonid Brejnev, «Örneğin, makine yapım ürünlerinin toplam hacminin onuncu beş yıllık plânda 1,5 kattan fazla artırılması tasar-

lanıyor. Ortaya konan görevin yerine getirilmesine götürecektir yol, iş veriminin hızlı artışı, tüm toplumsal üretimde etkinliğin hızla yükselmesidir. Onuncu beş yıllık plânın en önemli özelliklerinden biri, bu plânın bir etkinlik ve nitelik plânı olmasıdır.» Bu münasebetle Leonid Brejnev, bir dizi işletmelerin uygulamasındaki yetersizlikleri eleştirdi.

Leonid Brejnev, raporda, çağdaş aşamada Sovyet ekonomisinin en önemli 5 gelişme sorununu belirledi: «Bilimsel - teknik ilerlemenin hızlandırılması; ulusal bir görev olarak tarımın daha da geliştirilmesi; halk tüketim mallarının üretiminin artırılması; ticaretin ve halka sağlanan kamu hizmetinin iyileştirilmesi; dış ekonomik ilişkilerin geliştirilmesi; ekonomi yönetiminin, ekonomik mekanizmanın yeni taleplerin düzeyine uygun olması.»

SOSYALİZMİN GELİŞME KOŞULLARINDA PARTİ

Leonid Brejnev, SBKP'nin işçi sınıfının, tüm emekçilerin, tüm Sovyet halkının politik önderliğini lâyıkıyla yaptığını belirtmiştir. SBKP büyümeye ve güçlenmeye devam edecektir, onun saflarını 15,7 milyon kişi oluşturmaktadır. Partiye girenlerin % 58'ini işçiler oluşturmaktadır; böylece işçi sınıfı ülke yaşamında öncü rol oynamaktadır. Gençlerin parti saflarına akınları büyümektedir. Parti içi demokrasinin aşamalı olarak artışı ve her parti üyesinin titizlik ve ciddiliği şeklindeki leninist ilkeler, partinin çelikleşmesinde ana ilkeler olarak kalmaya devam etmektedir. Leonid Brejnev, partinin halktan gizli bir şeyi bulunmadığını ve tüm Sovyet insanların, partinin çalışmaları ve plânları hakkında bilgi sahibi olmaları ve görüşleriyle parti çalışmalarına katkıda bulunmalarını canla başla istediklerini belirtmiştir.

SBKP tüm çok yönlü çalışmalarında, insanların düşünsel plândaki eğitimleri, komünizmin inşacısı yeni insanın lâyıkıyla eğitimi sorunları önemli yer tutmaktadır. Değiştirici, yeni bir şekil verici eylemlerinde SBKP, sağlam bir temel üzerinde marksist-leninist teoriyi inşa etmektedir.

SBKP eylemlerinin en önemli doğrultusu, Sovyet toplumunun politik sisteminin gelişmesidir. SBKP, meclislerin (Sovyetler) çalışmalarına, yasamanın mükemmelleştirilmesine, sosyalist hukuk düzeninin sağlamlaştırılmasına, devlet yönetim organlarının çalışmalarına, ülke savunmasının ve silâhli kuvvetlerin güçlendirilmesine büyük önem vermektedir. Sosyal kuruluşlar ve özellikle de sendikalar (107 milyon üye), komsomol (Komünist Gençlik Örgütü, 35 milyon genç kız ve erkek)

Sovyet politik sisteminin ayrılmaz parçalarıdır.

Leonid Brejnev, kimilerince, Sovyet Devleti'nin yasalara ve hukuka uygunluğu daha bir sağlamak için aldığı tedbirlerin anlamını çarpıttıklarını ve bu önlemleri demokrasinin çiğnenmesi gibi gösterdiklerini de kaydederek «biz, kişiliğin, yurttaşlık haklarının gelişmeleri üzerinde titizlikle durarak, toplumsal disiplinin artması sorunlarına ve tüm yurttaşların toplum önündeki görevlerini gözleme sorunlarına büyük önem veriyoruz» demiştir. «Sosyalist demokrasimizin mükemmelleşmesinden, her şeyden önce, emekçilerin tüm toplumsal işlere daha da çok katılmalarını tâvizensiz bir şekilde sağlamayı, devletimizin demokratik temellerinin ileri seviyelerini kişiliklerin çok yönlü gelişimi için gerekli koşulların sağlanmasını anlıyoruz biz.»

Leonid Brejnev Sovyet Devleti'nin en yüksek amacını — komünizmin inşasını — çok daha açık bir biçimde saptayıp kesinleştirecek olan yeni SSCB Anayasası hazırlıkları üzerinde de durdu.

Leonid Brejnev konuşmasını şöyle bitirdi: «Yolumuz gerçeğin yoludur, özgürlüğün yoludur, bu yol halkın mutluluğunun yoludur!»

TÜSTAV

SBKP'nin Yapısında ve Eyleminde DEMOKRATİK MERKEZİYETÇİLİK

İşçi sınıfı partilerinin evrensel ve değişmez temel prensiplerini, işleyişini ayrıntılı inceleyen yazılara geçen sayılarımızda yer vermiştik. Bu sayımızda SBKP'nin demokratik merkeziyetçi işleyişini inceleyen bir çeviriyi yayınlıyoruz. SBKP'nin 25. ci kongresinin yankılarının sürdüğü bugünlerde parti'nin işleyişi hakkında ayrıntılı bilgileri bilimsel ve belgesel olarak inceleyen bu yazıyı okuyucuların görüşlerine sunuyoruz.

İLKE

P.A. RODİONOV

DEMOKRATİK MERKEZİYETÇİLİK İLKESİNİN ANLAMI VE ESASI

Demokratik merkeziyetçilik ilkesi Lenin'in parti öğretisinde özel bir yer alır: Partinin yapısı ve pratik eylemi için bu tayin edici temeli oluşturur ve bu ilkedan bizzatıhi parti içi yaşamın tüm kurallarına varılır. Bu nedenle bu ilkenin içeriği, anlamı uygulanması ile ilgili sorunlar, bilimsellik ve uygulama açılarından büyük anlam taşımışlardır, taşımaktadırlar ve çağımızda özel bir güncelliğe sahiptirler.

Meselenin uluslararası plânda ele alınması açısından, bu gücellik, sosyalizm ve kapitalizmin politik ve ideolojik çatışmasının olağanüstü bir genel zirveye ulaşması, Lenin'in parti yapısı hakkındaki ilkelerine ve özellikle demokratik merkezîyetçilik ilkesine, yalnızca kapitalizmin açık saldırganlarınca değil, ayrıca özellikle sağ ve «sol» oportünistlerce daha da arttırılan saldırılar nedeniyle oluşmuştur.

Demokratik merkezîyetçilik ilkesinin anlamı Sovyet toplumunun önderi ve yönetici gücü olarak komünist partinin rolünün artması ile birlikte gelişmiştir ve gelişmektedir. Sovyetler Birliği Komünist Partisi'nin (SBKP) komünist kuruluşun gerçekleştirilmesi ile ilgili sürekli olarak karmaşıklaşan süreçlerin yönetilmesindeki verimli çalışması, parti içi demokrasinin en mümkün olduğu ölçüde gelişmesi ve aynı zamanda parti disiplininin sağlanmasını sağlanmaksızın, düşünülemez. SBKP'nin XXIV. kongresi bunu yeniden ısrarla belirtmiştir.

Ülkemiz Sovyetler Birliğinde komünist kuruluşun şimdi bulunduğu basamak, komünist partisinin öncü rolünün daha da artmasıyla karakterize edilmiştir. Komünist kuruluşun gitgide daha yüksek bir seviyedeki politik ve örgütleyici yönetimini zorunlu kılan görevlerinin gelişen ölçüleri ve karmaşıklığı, kitlelerin yaratıcı çalışmalarının hızla artması ve sosyalist demokrasinin durmadan gelişmesi, partinin uluslararası görevlerinin genişlemesi ve derinleşmesi, Marksizm-Leninizm teorisinin öneminin büyümesi ve yaratıcı gelişmesinin ve tanıtılmasının gerekliliği, bu durumun nedeni olmuştur.

XXIV. parti kongresi, SBKP'nin program tezlerinin geliştirilmesinde kitleleri yöneten Komünist Partisi'nin rolünün ve sorumluluğunun, yeni yaratıcı çalışma ne kadar hızla artarsa, çözümünü gerekli sorunlar hangi ölçüde karmaşıklarsa, o ölçüde büyüdüğünü tesbit etmiştir.

Komünist Partisi Sovyet toplumunun birliğini vücutlaştırmaktadır. Onun sürekli büyüyen rolü, özellikle gelişmiş, olgun sosyalist toplumun koşulları altında tüm halkın, bütün ulusların ve halk topluluklarının, toplumumuzun bütün nesillerinin çıkarlarının, bütün sınıfların ve sosyal tabakaların ihtiyaçlarının gitgide daha kapsamlı gözönüne alınmasını ve birleştirilmesini gerektirmektedir. Parti dökümanları ilkesel önemi olan ve bugünkü koşullar altında toplumun gelişmesinin toplumsal-ekonomik bütünselliği olan bir organizmayı sağlamak üzere bilimsel bir bütün içinde ele alınmasını partiden kesinlikle talep eden bir tezi içerir. Komünist kuruluşun görevlerinin olağanüstü karmaşıklığı, bunların sınıksız organik ilişkisi ve karşılıklı birbirlerini gerektirmeleri, ekonomik ve sosyal gelişmenin çok yanlı görevlerinin yerine getirilmesinin toplu bakış altına alınması ve koordine edilmesinin gerekliliği

işte bu incelemeyi zorunlu kılmaktadır.

Hayat bugün Komünist Partisi'ne yeni ve karmaşık görevler yüklemektedir. Bunlara, diğerlerinin yanısıra özellikle aşağıdaki sorunların çözümleri de eklenmektedir:

● Bilimsel-teknik devrimin en yeni olanakları ile sosyalist düzenin avantajları en iyi şekilde nasıl birleştirilmelidir?

● Bu temel üzerine yüksek bir verimlilik ve tüm ekonominin plana orantılı bir şekilde gelişmesi, şimdiye kadar olmamış — ve olmasına imkân olmayan — halkın refahının önemli ölçüde artırılması nasıl sağlanmalıdır?

● Marksist-Leninist bilincin oluşturulması ve geliştirilmesi için hangi biçim ve yöntemler izlenmeli ve dolayısıyla derinleştirilmeli ve geliştirilmelidirler?

● Sosyalist demokrasi nasıl en etkili yolla yaratıcı şekilde geliştirilmelidir?

Bunlar komünist kuruluşun bugünkü basamağının partiden, toplumun yönetimini bütünsel bir bilimsellikle ele almasını, yani örgütsel ve politik yürütmenin seviyesinin daha yükseltilmesini, bu yürütme çalışmasının yöntem ve biçimlerinin mümkün olan en büyük olgunluğa erişmesini talep eden özellikleridir.

Elbette parti her zaman toplumsal gelişmenin görevlerini bütünsel ve kesin çözüme çabasını göstermiştir. Ama ancak şimdi olgun, gelişmiş sosyalist toplumun koşulları altında bu tam anlamıyla bütünsel ele almanın tüm kapsamıyla gerçekleştirilmesi olanakları mevcuttur. Bunun önemli bir ön koşulu ise partinin, ancak demokratik merkezîyetçilik ilkesinin temelleri üzerinde gerçekleştirebileceği, mücadele yeteneğinin daha güçlendirilmesidir. Demokratik merkezîyetçilik ilkesinin her iki yönü SBKP'nin gelişmesinde gitgide daha aktif olan kanunsallıklardır.

Demokratik merkezîyetçilik düşüncesinin bilimsel komünizmin kurucuları Karl Marks ve Friedrich Engels'ten geldiği ve onlar tarafından kurulmuş ve yönetilmiş olan komünist örgütlerin yapı ve çalışmalarına yansımış olduğu genel olarak bilinen bir olgudur.

Marks ve Engels devrimci proletarya partisinin ideolojik ve örgütsel ilkelerini oluşturmuşlardır. Bu partinin tarihi belirlenmişliğinin onlar her şeyden önce, işçi sınıfını örgütsel olarak birleştirmekte, sınıf kavgalarında toplumun yeni komünist temeller üzerinde biçimlendirilmesini sağlayacak çözümler proleter birlik'te olduğunu görmüşlerdir.

Devrimci pratiğin derin ve çok yönlü incelenmesi sonucu işçi sınıfının partisinin bu büyük tarihi görevi ancak demokratik merkezîyetçilik temeli üzerine kurulur ve buna göre davranırsa başarıyla yerine getirebileceği görüşüne gelmişlerdir. Bu ilke ve onun getirdiği tüm gereksinimler çalışmalarında tam ve kesin verilmemişse de, proletarya partisinin çalışmasında merkezîyetçilik ile demokrasinin birleştirilmesinin gerekliliği tezi tam ve tanımlayıcı olarak işlenmiştir

Bunu özellikle belirtmek, burjuva ideologlarının ve her türden revizyonistlerin son zamanlardaki, parti ve yapısının ilkeleri, pratik çalışmaları üzerine Lenin Öğretisini Marxizm'den koparmaya çalışma çabalarının sıklaşmış olması nedeniyle gereklidir. Marxizm ve Leninizm'in düzenbazları ve çarpıtcıları Marx ve Engels'in partiye ve dolayısıyla parti yapısına hiç bir şekilde ciddi bir şekilde önem vermediklerini, demokratik merkezîyetçilik düşüncesinin onlar için tamamen yabancı olduğunu ispatlamaya çabalamaktadırlar. Örneğin SBKP tarihi için tanınmış (!) Batı Alman uzman W. Leonhard, Marx ve Engels'in demokratik merkezîyetçiliği tanımaktan pek uzak olduklarını, bu düşüncenin komünist harekete ve bolşeviklere Lenin tarafından sun'î olarak kabul ettirildiğini iddia eder. Overstreet'ler «Komünizm hakkında neyi bilmemiz gereklidir» adlı kitaplarında, Marx ve Engels'in bir ara örgütlenme ilkelerine dair sorunları ele aldıklarını, ortaya koyduklarını, ama daha sonraları bu konuda endişeleri olmadığı üzerine düşmedikleri için bir daha ilgilenmediklerini açıklarlar (1). Benzeri iddialar Alfred G. Meyer (2), Michael Morozow (3), Werner Scharndorff (4), M. Feinsod (5) ve diğerleri gibi anti-komünistlerce de öne sürülmüşlerdir.

Ernest Fischer, F. Marek, Roger Garaudy cinsinden revizyonist teorisyenler de parti yapısının ilkeleri ve özellikle demokratik merkezîyetçilik ilkesinin, hatta parti hakkındaki Lenin Öğretisinin tümü için, bilimsel komünizmin kurucularının idelerine ters düştüklerini ve bunların Rusya'daki politik mücadelenin özelliklerinden oluşan, saf Rus milli önem taşıdıklarını ispatlamak ve Marx ve Lenin'i karşı karşıya getirmek için giriştikleri denemelerle bu tavırdan pek uzakta kalmamışlardır. Doğru olan Lenin Öğretisi'nin ve şimdiki komünist hareketin, Karl Marx ve Friedrich Engels'in proletarya partisi üzerindeki dahice görüşlerinin ve ilk komünist örgütlerin en iyi geleneklerinin doğrudan devamı ve çok yönlü gelişimi olduğudur. İşte bu düşünce ve gelenekler ve bilimsel komünizmin kurucularının tüm öğretisi, Marx ve Engels'in kendiliğinden bir işçi hareketine yöneldikleri ve işçi sınıfının politik partisinin rolünü küçümsediklerini, özellikle merkezîyetçiliğe ve proletarya partisindeki disipline karşı çıktıkları hakkındaki bu buluşları yadsımaktadırlar. Çalışmalarına açık ve ikna edici bir şekilde, marxiz-

min hem teorisi hem de devrimci pratiği ve ilk uluslararası komünist örgütlerin tecrübelerinin, bu arada demokratik merkeziyetçilik düşüncelerinin yürütülmesi, uygulanmasındaki tecrübelerine de yansımıştır.

Marx ve Engels'te yalnızca işçi sınıfının bir politik partisinin kurulmasının gerekliliği tezini değil, ayrıca parti yapısının en önemli sorunları üzerine görüşlerini de buluruz. SBKP Merkez Komitesi'ndeki Marxizm-Leninizm Enstitüsünce hazırlanan ve kısa bir süre önce Politisdat Yayınevince yayınlanan «Parti yapısının temel ilkeleri üzerine Marx ve Engels» derlemesinde temel belirleyici ve ilkesel önemi olan, çok sayıda işlenmiş dökümanlardan alınmış önemli deyişler bulunmaktadır. Bu derlemeye alınmış çalışmaların birçoğu demokratik merkeziyetçilikle doğrudan doğruya ilgili sorunlara ilişkin olanlardır.

Yeni tip partinin gerçekleştirilmesiyle Lenin, Marx ve Engels'in proletarya partisi üzerine dahice düşünce ve tezlerini ve özellikle demokratik merkeziyetçilik düşüncesini, uluslararası ve Rus işçi hareketinin tecrübeleri temeli üzerinde, yeni tarihi koşullar altında yaratıcı bir şekilde geliştirmiş ve somutlaştırmıştır. Ancak demokratik merkeziyetçilik ilkesinin partinin eylemine yüksek bir örgütlülük getirdiğini ve partinin özellikle, «proletaryanın *örgütleyici* rolünün — ki bu onun *ana* rolüdür — doğru, başarılı ve zaferlerle dolu yürütmesini» (6) sağladığını, bu ilkenin sınıf savaşının kanunsallığından ve karakterinden, işçi sınıfının kendi en ileri bölümü ile birleştirilmesinin objektif gerekliliğinden, bu bölümün büyük amaç ve görevlerinden çıktığını ikna edici bir şekilde ispatladı.

Bunun yanı sıra parti yapısı hakkındaki Lenin ilkeleri — demokratik merkeziyetçilik ilkesi de — yalnızca partinin örgütlenme esasları ile ilişkili imiş gibi gösterilir. Bu görüşle hiçbir şekilde bağdaşmaz. Demokratik merkeziyetçilik ilkesi herşeyden önce, partinin program ve tüzüğünde belirlenmiş olan, birbirinden ayrılması imkânsız programatik, taktik ve örgütsel görüşlerin organik birliğinde ifadesini bulur. Yalnızca komünist partisi, yeni tipten parti için parti programının ve tüzüğünün birliği ve sınıksız ilişkiliği karakteristiktir. Partinin örgütsel yapısı tamamen parti programındaki görüşler, amaçlar ve görevlerin altındadır. Lenin'in kendisi fikirsiz örgütlülüğü en büyük saçmalık olarak belirtmiştir. Parti hayatının onun tarafından işlenen norm ve ilkeleri yalnızca partinin örgütsel temellerinin ifadesi olmayıp, onların ideolojik ve taktik temellerinden çıkarlar ve aynı zamanda bu temelleri, örgütlemenin ve yönetim metodlarının belirli biçimleri halinde somutlaştırırlar.

Bir partinin örgütsel temelleri ne kadar mükemmel olursa olsun,

partinin işçi sınıfının öncüsü olarak rolü, ancak ilerici bir teoriye dayanır ve bu teoriyi sürekli yaratıcı biçimde geliştirirse yerine getirebilir. O ancak komünizmin bilimsel temelleri, marxizm gibi devrimci bir öğreti tarafından kendini yönettirirse, o zaman kitleleri politik doğrultuda yönetecek, bilimsel olarak kanıtlanmış bir stratejik çizgiyi oluşturacak, esnek bir taktiği ve mücadelenin çok yönlü biçimlerini, yöntemlerini mahirane uygulayabilecek ve oportünizmin revizyonizmin her türlü tezahürünün uzlaşmaz bir şekilde karşısında olabilecek duruma gelir.

Yalnızca politik çizginin ve programatik belirlemelerin, strateji ve taktiğin, ideolojik görüşlerin ve örgütlenmenin ayrılmaz çakışması ve birliği halinde, istek ve eylemin, ki bunlarsız komünist partisinin başarılı ve verimli eylemi düşünülemez. Ayrıca demokratik merkezîyetçilik ilkesinin bazı hallerde yalnızca parti hayatının normlarından sayılması da kabullenilemez. Tüm Lenin Öğretisi'nden ve onun doğrudan veya dolaylı derslerinden, parti hayatının sorunlarının tümü değilse bile hemen hemen hepsi onun, demokratik merkezîyetçilik ilkesinden çıkartılabilir.

Bu ilkenin parti içi hayatın bir normu olarak belirlenmesi, kanımızca, belirli ölçüler içinde evrensel karakterli temel ilke olarak payına düşen büyük önemi küçültmeye götürür.

Demokratik merkezîyetçilik ilkesinin en önemli nitelikleri nelerdir?

Komünist partisinin yapısına temel olan ideolojik, taktik ve örgütsel görüşlerin birlikteliği şunları mutlaka şart koşar:

1. Partinin bütünsel bir programı ve tüzüğü, parti kongrelerinde ve parti kongreleri arasında Merkez Komitesi'nde vücutlaşan, bütünsel, tam yetkili bir yönetim organı vardır.
2. Parti içinde tüm üyeler için bağlayıcı bir bütünsel parti disiplini vardır. Azınlık çoğunluğa, tek tek örgütler merkeze, alt örgütler üst örgütlere bağlıdır.
3. Üst düzeydeki örgütlerin kararları alt düzeydeki örgütler için bağlayıcıdır.
4. Her düzeydeki yönetici parti organları seçilir, hesap vermek zorundadır ve düşürülebilirler. Periyodik olarak hem parti örgütlerine, hem de üstlerindeki organlara hesap verirler.

MERKEZİYETÇİLİK ve PARTİ İÇİ DEMOKRASİNİN AYRILMAZ BİRLİĞİ

Demokratik merkezîyetçilik ilkesi merkezîyetçilik ve parti içi demokrasi gibi iki yönün diyalektik, organik birliğini vücutlaştırır. Bunun derin bir anlamı vardır ve büyük, ilkesel bir önem taşır. Bu nedenle bu problemin elden geldiğince çok yanlı ele alınması gereklidir.

Lenin, «Program ve taktik sorunların birliği partinin birleştirilmesi, parti çalışmalarının merkezîleştirilmesi için gerekli, ama henüz yeterli bir koşuldur,» diye yazar. «Bunun için ayrıca, bir aile çevresini eni konu aşmış olan bir parti için, belirlenmiş bir tüzüğü, azınlığın çoğunluğa, kısımların bütüne tabi olması olmaksızın, sağlanamayacak, örgüt birliği gereklidir.» (7).

Böylece, Lenin'e göre *merkezîyetçilik* fikri ilke olarak örgütlenmenin tek tek sorunlarının bütünleşmesinin biçimi ve yoludur ve partinin tüm tüzüğüne işlemelidir.

Partimizin oluşmasının daha başlangıcında bolşevikler, parti yapısına milliyetçi federalizm ilkesinin getirilmesine dair çabalara karşı amansızca mücadele etmişlerdir. Ayrıca menşevik otonomizm ilkesiyle de bolşevikler mücadele etmişlerdir. Federalizm itirazsız bir şekilde bütünsel işçi partisinin çökmesine, dağılmasına, milliyetçi sürtüşmelere ve ulusal grev kırıncılığa götürür. Menşevik otonomizmi, esasında örgütsel federalizmin değişik bir şekli olarak, bölgesel örgütlerin bütünsel merkezden kopmaları, bölünme ve sonunda partinin çökmesini, dağılmasını getirir.

Partimiz ve onun kurucusu ve lideri, Lenin, menşevikler ve burjuva aydın bireyciliği ve ayrılma taraftarı olan ayrılıkçılara karşı sert ve amansız bir mücadele, yeni tipten partinin örgütsel ilkelerini, özellikle herşeyden önce demokratik merkezîyetçilik ilksini müdafaa etmişlerdir. Aksi halde sosyalist devrimin zaferi mümkün olamazdı. Aslında, parti dünyanın tamamen yeni ve sosyalist temellere dayalı değiştirilmesi gibi muhteşem bir amaca erişmeyi öngördüğüne göre, bu amaca istek ve eylem birliği ile kaynaşmış olmaksızın, birlik içinde bir bütün kurmaksızın erişebilir mi? Elbette hayır. Tarihte, böyle asil amaçları öngörmüş, ama bunları gerçekleştirilebilme yeteneğini göstermemiş partiler az değildir. Bunun ilk nedeni bu partilerin, şekilsiz, izole edilmiş örgütler olmalarında ve tartışma kulüplerine veya kültürel eğitim birliklerine benzemelerindedir.

Merkezîyetçilik fikri partimizin oluşmasından beri onun örgütsel

yapısına temel alınmıştır. Parti, azınlığın çoğunluğa, kısımların bütüne uyduğu, alt ve üst organların bu çerçevede birleştirildiği, parti örgütlerinin bütünsel bir sistemi, kapalı bir birliği teşkil etmiş ve etmektedir. Partinin birlik halindeki bir merkezden yönetilmesi gerçeği bütün parti örgütlerinin birlik halindeki bir iradeye tabi olmasını, politika ve pratiğe birlik içinde yön vermeyi ve somut görevlerden giderek partinin gücünün amaca en uygun bir şekilde kullanılmasını olanaklı kılmıştır. İşte bu merkezileştirme sayesinde parti her zaman saflarını değişik şekilde guruplayabilir ve yüzbinlerce üyesinin gayretlerini en önemli çalışma sahasına, saflarında karmaşıklık yaratmaksızın yoğunlaştırabilir.

Bir komünist partisindeki merkeziyetçilik, hiç bir şekilde parti içi demokrasi ile çelişmez, aksine kesin bir şekilde biçimlenmiş, demokratik bir karaktere sahiptir. Merkeziyetçilik, seçilebilme, hesap verme, yönetici organların değişebilmesi, parti kitlelerinin insiyatiflerinin ve yaratıcı özelliklerinin her yönlü geliştirilmesi ile belirlenir. Demokratik merkeziyetçilik tüm komünistlerin parti çalışması ve parti hayatına aktif olarak katılmasını, parti politikasının ve pratiğinin sorunlarının kolektif tartışmasını ve çözümünü şart koşar.

Bilimsel komünizmin kurucuları Karl Marx ve Friedrich Engels defalarca yalnızca merkeziyetçilik temeline dayalı ve demokratik yönetimi reddeden örgütlerin ancak sekte hareketlere yarayacağını vurgulamışlardır. İşçi ve kitle hareketinin yönetimi için bu tür bir örgüt düşünülemez.

Parti demokrasisinin sınıfsal esası, partinin, işçi sınıfının ve tüm çalışanların en temel ve hayati ihtiyaçlarını ifade etmesinde ve böylelikle onların aktifliğini teşvik etmesindedir. Bu bir Marksist-Leninist partiyi burjuva partilerinden kesinlikle ayırır.

Kollektivizm toplumsal üretim içinde yeri nedeniyle organik bir şekilde işçi sınıfına özgüdür ve itirazsız bir şekilde kendisinin en ileri bölümü olan partisi için de böyledir. Parti yönetimi yalnızca kolektif bir yönetim olabilir. Parti kararları partinin tüm organlarında yapılan sorumlu tartışmanın sonucudur ve kitlelerin çok yanlı, fazlasıyla zengin deney hazinesini aksettirir.

Parti içi demokrasinin bilimsel temeli, halk kitlelerinin toplumsal gelişmesindeki belirleyici rolüne dair marxist-leninist öğretilerdir. Bu itirazsız partinin politikası ve pratik çalışmalarında, kitlelerin kolektif tecrübesinin tümüyle ve bütün yanları ile aksetmesini şart koşar. Partinin kararlarında teori ve pratik organik bir şekilde birleşmiştir;

bunlar ileri toplumun oluşturulmasında bilimsel yönetimin onlarsız düşünülemediği, pratik deneylerin genelleştirilmesinin ve derin bir teorik analizin sonuçlarıdır.

Toplumun başarılı yönetimi, partinin doğru politikasının oluşturulması yalnızca gerçeğin, pratiğin bilimsel bir analizi ile mümkündür. Biz, son amacımıza henüz tanınmamış bir yolda ilerlediğimiz ve ileri toplumun oluşturulmasının sorunları çok yönlü ve karmaşık olduğu için bu özellikle önemlidir. Bu koşullar altında kitlelerin kolektif deneylerinden sonuna kadar faydalanmaya büyük önem verilmesi gerekir. Ayrıca bu deneyler toplumumuzun ilerlemesiyle birlikte hep daha zengin, daha içerikli, daha çok yönlü olmaktadır.

Lenin yorulmaksızın, her marksist-leninist, partide evinin efendisiymiş gibi, yetiştirilmesine ve sistematik ve kararlı bir şekilde kişisel inisiyatifi ve parti kadrolarının yaratıcı aktifliğini geliştirmeye çağırmıştır. Lenin için kolektif kararların yerine kişisel kararları koymak gibi herhangi bir düşünce çok yabancıydı. Çünkü geniş halk kitlelerinin harekete geçirilmesi, içindeki halktaki bu iyiyi vücutlaştıran bir partinin var olması nedeniyle, bu hareketi partinin ve halkın kolektivitesine ve deneylerine dayanmadan yönetmek bu koşullar altında düşünülemez bile.

Kusursuz görevlilere, tarihin gelişmesine çok güçlü tesirler tanımaya dair idealist denemeler partinin ve halkın rolünü küçültmeyi amaçlamışlardır. Ancak ve ancak kolektivite çabaları ile herhangi bir sorunu doğru çözmek ve çalışmadaki hataları asgari bir şekilde sınırlamak mümkündür. Burada kolektiviteyi buluşturan insanların sayıları ve nitelikleri önemli olmayıp, ayrıca kolektivite tartışmaları, fikir alışverişini şu ya da bu sorunun her açıdan derin ve çok yönlü bir analizini mümkün kıldığı, böylelikle bir sorunun en iyi çözümünün sağlandığı da göz önüne alınmalıdır. Marxist-Leninist teoriye, kitlelerin canlı deneylerine dayanan kolektif yönetim, partinin doğru çizgisinin oluşturulmasını ve bunun başarıyla gerçekleştirilmesini sağlar.

Bu demek değildir ki, yöneticilerin rolü inkar edilmeli. Engels, zamanında anarşistlerin otorite ilkesine saldırılarını kesinlikle reddetmiştir. Lenin defalarca yöneticilerin rolünün anarşist inkarına karşı çıkmıştır. Kitlelerin güvenine sahip ve onlar tarafından partinin veya şu ya da bu organın zirvesine getirilmiş yönetici fonksiyonerler, eğer zamana ayak uydururlar, hareketin gidişi ve perspektiflerini diğerlerinden daha iyi değerlendirirler, zekâ, bilgi ve örgütlenme yeteneklerini partinin ve halkın hizmetine verirlerse, dvrimci harekette, toplumun gelişmesinde çok büyük rol oynarlar.

Seçilmiş yöneticilerin kabul edilmesini, tanınmasını, Lenin marxizmin ABC'sine ait olan bir gerçek olarak görmüştür; bu rolün inkarını «sol radikalizm», komünizmin çocukluk hastalığı, anarşist burjuva bir görüntü olarak tanımlamıştır. Halkın tarihi yaratıcılığının boyutları, bu yaratıcılığının görevleri ne kadar karmaşık, yöneticilerin sorumluluğu da burada o kadar büyüktür.

Bir yöneticinin hizmetlerinin tanınması hiç bir şekilde kişilik önündeki dar kafalı inkara eş tutulmamalıdır. Herhangi bir kişinin etkinliği yönetenlerin ve yönetilenlerin amaçlarının ve gayretlerinin, ihtiyaçlarının organik birlikteliğine, çalışmada gerçek kollektifliğe, liderin, yöneticinin kitlelerin kollektif deneylerinden ve bilgilerinden tamamen faydalanma, fikirlerini dinleme yeteneğine dayanır. Bu etkin mevki, makam vasıtasıyla değil, ileri toplum ve halk uğruna kendini düşünen bir hizmetle elde edilir; tükenmez bir enerji, yaratıcı düşünme, halkın ve partinin ihtiyaçlarının doğru anlama ve bu ihtiyaçlar için aktif mücadele ile kazanılır. Yalnız böyle yöneticiler parti ve halkça tutulur ve desteklenirler.

Parti içi demokrasinin doğrudan sonucu marksist-leninistlerin yaratıcı aktifliğinin yükseltilmesidir. Bu ise gene partinin, tüm çalışmalarının amaca yönelikliğine ve örgütlülüğüne elverişli bir şekilde etki eder. Parti hayatının demokratik normları komünistler için çok geniş haklar öngörür, partinin politikasının gerçekleştirilmesindeki sorumluluklarını artırır. Bir Marksist-Leninist için disiplin yalnızca bir yük olmayıp, aksine onu destekler ve her biçimde sağlamlaştırır. Partinin gelişmesindeki en önemli kanunsallıklardan biri de artan parti içi demokrasiyle birlikte parti üyelerinin ortaklaşa amaç için sorumluluk hislerinin kuvvetlenmesi ve her parti örgütünün ve militanınin eyleminin gitgide artan bir örgütlülük ve disiplinle bezenmesidir.

Parti disiplininin sağlamlaştırılması aynı zamanda, parti üyelerinin parti içi demokrasinin en baştaki talebi, temel görünümü ve kararlı gelişmesi için gerekli koşulu olan, birbirine göre ayarlı, birlik içindeki eylemlerini sağlamaktadır. Lenin defalarca, partide gerçekleştirilen merkeziyetçiliğin, marxist bir partinin ruhuna tamamen yabancı ve karşıt olan bürokratik merkeziyetçilikle hiç bir ortak yanı olmadığını, parti yönetiminin merkeziliğinin hiç bir şekilde bölgesel parti örgütlerinin insiyatiflerini dışlamadığını, aksine partinin bütünsel politikasının çerçevesi içinde, bölgesel sorunların çözümündeki özerkliklerini, bağımsızlıklarını sınırsız öngördüğünü; demokratik merkeziyetçiliğin ne bir şablonlama ile ne de tepeden inme bir tek biçimcilikle bir ilişkisi olmadığını belirtmiştir.

Parti içindeki disiplin, yalnızca eş düşünenlerin değil, aynı zamanda eş eylemde bulunanlar örgütünün üyelerinin bilinçli disiplindir. Bu ise ancak partinin saflarındaki kapsamlı ve çok yönlü bir demokrasi atmosferi içinde elde edilir.

İlkenin bütünün, oluşabilecek olumsuz sonuçlamalardan zarar görmesi riskini gözönüne almaksızın, demokrasi merkeziyetçilikle ve merkeziyetçilik demokrasiyle karşı karşıya konamaz. Böylesi bir koyuş, pratikte kesin olarak ya partinin sekte, bürokratik, içindeki üyelerinin yalnızca basit yürütücü ve birbirlerinden mevkice ayrıldığı kişiler olduğu bir örgüt olarak aşırı bir merkeziyetçiliğe, ya da üyelerinin çeşitli sorunları istişare ettikleri birlik içinde kaynaşmamış, örgütlü eylemde bulunma yeteneğinden yoksun bir çeşit tartışma kulübüne dönüşmesine götürür. İşte burada yani hem merkeziyetçilikte hem de demokrasi- de mübalağaya çakılmasının, birlik halindeki bütünün bu her iki tarafının izole edilmesi, birbirinden ayrımlanması için her denemenin partiye zarar vermekten başka bir işe yaramıyacağı gerçeği yatar. Hem şimdi hem de geçmişte ve ilerde incelenecek örnekleri vardır, bunun.

Bir devrimci marxist-leninist parti, ister teorik, ister politik veya örgütsel olsun, tüm sorunlarının çözümüne yaratıcı bir şekilde girer. Parti yapısındaki demokratik merkeziyetçilik ilkesi de, bir şablon ve dogmatik değil, aksine tarihi koşullarla çakıştırılarak uygulanır. Bu anlamda bu ilkenin diğer partilerce temeli değiştirilmeksizin, geliştirilip tamamlandığı halde SBKP'ye eleştiriler gelmektedir. Bazıları ise sözün ona zamanımızda klasik anlamını kaybetmiş olmakla beraber, komünist partilerin ilişkilerinde, şimdiye kadar çok hararetle bir sorun olmuş olan «çoğunluk ve azınlık» kavramının değişik bir şeklini vermeyi denemektedirler.

Lenin'in yön verdiği biçimdeki demokratik merkeziyetçilik ilkesinin artık zamanımızın koşul ve isteklerine cevap vermediğini iddia eden görüşlere de raslanmaktadır.

«Çoğunluk ve azınlık» sorunu biraz ilerde açıklanacaktır. Bu demokratik merkeziyetçilik ilkesinin esasının elde tutulması ve dokunulmazlığı sorununu da ilgilendirmektedir. Burada yalnızca, demokratik merkeziyetçilik ilkesinin ve SBKP'nin diğer örgütsel ilkelerinin de, şüphesiz kendisi de yaşıyan politik bir organizma olarak partinin gelişmesiyle birlikte- geliştiklerini belirtelim. Daha X. Parti Kongresi'nin parti yapısının sorunlarına dair bildirgesinde, partinin çalışmasının yöntem ve biçimlerinin tarihi duruma, koşullara ve partinin eyleminin bulunduğu basamağa göre önünde duran ödevlere uygun olarak değişeceği belirtilmiştir. Partinin çalışmasının yöntem ve biçimlerinin de-

ğıştirilmesiyle birlikte, sonuçta daha önce de belirtildiği gibi demokratik merkezîyetçilik ilkesinden oluşan ve bunun anlamı, somutlandırılması demek olan parti hayatının ölçülerinin gelişmesi ve değişmesi gelir. Ama bu ölçüler katılaşmamış, değiştirilmez nitelikte olmadıkları için, demokratik merkezîyetçilik ilkesi de gelişir. Parti bu ilkeyi çıkararak, diyaletik biçimde uygular. Partimizin tarihinde, merkezîyetçiliğin ön plana geçtiği, özellikle partinin örgütlenme biçimlerinin belirli ölçüde militarize edildiği dönemler vardır. Örneğin illegalite yıllarında, en kesin gizlilik ve merkezîyetçiliği gerektiren çarlık hakimiyetinin polis rejiminin despotluğu altında böyle olmuştu. Partinin bu süre içinde komünistlerin inisiyatiflerinin ve aktifliklerini geliştirmek için tüm olanakları kullanmış olmasına rağmen, parti içi demokrasi sınırlamalarının etkileri kendini göstermiştir.

Şubat ihtilâlinin başarısından, yani partinin illegaliteden çıkmasından, özellikle büyük sosyalist ekim ihtilâlinden, yani partinin hükümet edici olmasından sonra, merkezîyetçiliğin demokrasi ile geniş çapta birleştirilmesi için olanaklar ortaya çıkmıştır. Marxizm-Leninizm, tecrübelerin de ikna edici bir şekilde gösterdiği gibi, toplumsal gelişmenin görevleri ne kadar karmaşık ve güç olurlarsa, devrimci değişim ne denli derin olursa, o kadar büyük ölçüde halk kitlelerinin harekete geçirilmesi, örgütlenmesi, coşturulması ve zafere doğru yürütülmesi gerektiğini öğretir. Bu ise gene parti içi demokrasinin kapsamlı ve çok yönlü gelişmesini gerektirir. İşte bu, işçi sınıfının politik iktidarı mücadele ederek ele geçirdiği koşullar altında, demokratik merkezîyetçilik ilkesinin bu tarafının özellikle kapsamlı bir uygulama bulmasının nedenidir.

Büyük Ekim zaferinden hemen sonraki ilk günlerde Lenin partinin kolektif organlarının rolünün artırılması, kitlelerin eylem ve inisiyatiflerinin geliştirilmesinin kesinlikle gerekli olduğunu görmüştür. Sosyalist değişimlerin hangi biçimleri getireceğinin ve hangi tempo ile gerçekleşeceğini partice bilinemediği sırada bu, daha da önemliydi. Lenin, «Yalnızca kolektif tecrübe, yalnızca milyonların tecrübeleri bu açıdan bizlere, belirleyici işaretler verebilirler», (8) demiştir.

Lenin partinin yürütücü organlarının ve yörel parti örgütlerinin verimli ve muntazam çalışmaları ile sürekli ilgileniyordu. Başında bulunduğu merkez komitesi dikkatle yörel parti örgütlerinin tecrübelerini değerlendirip genelleştiriyor ve bunlara dayanarak parti organlarına, parti cihazının örgütlenmesi için amaca en uygun biçimleri tavsiye ediyordu. Partinin oluşturulmasında yörel tecrübelerin gözönüne alınması, demokratik merkezîyetçiliğin somut olarak vücutlaştırılmasıydı.

Parti örgütlerinin sisteminin yaratılmasında merkez komitesinin ve diğer parti organlarının pratik çalışmalarında merkeziyetçilik ve demokrasinin, bir merkezden yönetimin ve parti üyelerinin kişisel eylemli geniş kitlelerinin akıllıca birleştirilmesi açıkça görülür.

Başlıyan iç savaş durumunda, parti içi demokrasi yeniden belirli ölçüde sınırlanmış olarak görülür. Bu koşullar altında merkeziyetçilik ön plana çıkmıştır. Ama, partinin eylemi için koşullar ne denli sert ve ağır olursa olsun bu bir mutlaklığa hiç bir zaman dönüşmemiştir. Muntazam parti günlerinin, merkez komitesinin toplantılarının ve RKP (B)'nin VI. Parti Kongresinden beri parti hayatındaki büyük değişiklikleri yansıtan, partinin yeni tüzüğünün kanıtlandığı gibi parti içi demokrasi ve kolektivite ilkeleri bu koşullar altında da gerçekleştirildi. Lenin'in IX. Parti Kongresinde tesbit ettiği gibi RKP(B)'nin merkez komitesi, savaş zamanının kesinlikle karmaşık görevlerini uyumlu bir kolektivite içinde davranmamış olsaydı, başarılı olarak yürütemeyecekti.

Elbette iç savaş yıllarında parti içi demokrasinin ilkelerinin tutarlı ve bütünüyle uygulanması yoktu. Objektif koşullar olmadığı için olmazdı da. VIII Parti Kongresi kararlarında şunu vurguluyordu: «Parti en kesin merkeziyetçilik ve en kesin disiplinin mutlak gerekli olduğu bir durum içindedir.» (9).

Lenin devamlı olarak demokratik merkeziyetçiliğin kendisi için amaç olmadığını, aksine politik görevlerin yürütülmesi için bir araç, bir yöntem olduğunu, «Biçimsel demokrasinin devrimci amaçlara göre alt planda kalması gerektiğini» (10) belirtmiştir. Ancak durumun değişmesiyle birlikte parti içi demokrasinin ve parti yönetimindeki kolektifliğin genişletilmesi için tüm tedbirler alınmıştır. Bununla bağlantılı olarak partinin yeni ekonomik politikaya geçiş zamanındaki, sosyalizmin zaferi için savaş yıllarındaki ve komünist oluşumun şimdiki koşulları altındaki eylemlerinde birçok örnekler ve gerçekler buluruz.

Böylelikle demokrasi ve merkeziyetçilik birlik halindeki bir tümün ayrılmaz parçalarıdır. İşte bu birlik doğrudan partinin meyve verici, başarılı eylemleri için en önemli ve yadsınamaz koşuldur. Çağımızda demokratik merkeziyetçilik ilkesinin yerine getirilmesi için tutarlı ve her yönlü çaba bugün daha da önemlidir. Bu konudaki her uzlaşım iki yanın her türlü aşırılaştırılması, partinin mücadele gücüne yok edici, yıkıcı bir şekilde etki eder. Bundan ötürü SBKP'nin XXIV. Kongrede, partinin eylem yeteneği ve gücünün büyük ölçüde, demokratik merkeziyetçilik ilkesinin ne denli tutarlı ve doğru gerçek-

leştirilmesiyle belirlendiği; bir marxist-leninist parti için demokrasi diye açıklanan anarşist disiplinsizliğin ve devrimcilerin aktifliğini ve inisiyatiflerini engelliyen bürokratik merkezileştirmenin aynı ölçüde zararlı olduğu özellikle belirtilmiştir.

Bu ilkesel önemli, demokratik merkezîyetçilik ilkesinin - leninci belirlemesini geliştiren temel kural, partinin örgütsel oluşumunun ve eyleminin temel ilkesinin en farklı çarpıtıcıları için hedefe yönelik bir darbedir. Bu kural aynı zamanda bu ilkenin her türlü tek yanlılığı saf dışı bırakacak bir şekilde ortaya konmasının gerekliliğini belirtir. Bu olgu hem teorik, hem de pratik açıdan büyük bir anlam taşır.

-
- 1 — *Harry and Bonaro Overstreet* : Komünizm Hakkında ne Bilmemiz Gerekliyor? New York 1958.
  - 2 — *Vgl. Alfred G. Meyer* : Leninizm, Cambridge, Massachusetts 1957, S. 78 103 (engl.).
  - 3 — *Vgl. Michael Morozow* : Sosyet Yönetimi ve Düzeni Seewald Verlag, Stuttgart - Degerloch 1971, S. 12 - 15.
  - 4 — *Vgl. Werner Scharndorff* : SBK Tarihi, München 1961.
  - 5 — *M. Feinsod* : Rusya Nasıl Yönetiliyor. Köln, (West) Berlin 1965.
  - 6 — *Lenin* : «Sol» Komünizm Bir Çocukluk Hastalığı eserleri, Cilt. 31, S. 29.
  - 7 — *Lenin* : Bir adım İleri İki Adım Geri Eserleri Cilt, 7, S. 391.
  - 8 — *Lenin* : Ekonomi Konseyleri I. Bütün Rusya Konferansındaki Konuşması 26. Mayıs. 1918. Cilt 27, S. 406 - 407.
  - 9 — SBKP Parti Kongre, Konferans ve MK Oturumu Kararları 1898 - 1945 Cilt III, Berlin 1957, S. 62.
  - 10 — *Lenin* : Bir kere daha sendikalar, günümüzdeki durum ve Troçki ile Buharin'in yanlışları üzerine Eserleri Cilt 32, S. 77